

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱԼ

Ով ասես չի խոսում Հայաստանից արագադրի մասին: Ընդ որում խոսակցությունների ահռելի մեծամասնությունը կան սարքեր նոդախոսների համար արվող ցահարկումներ են, կան դասարկ հայտարարություններ՝ ինչ-որ կարելու բան ասածի տղավորություն թողնելու համար: Կան, իհարկե, իսկադեմ առկա մտածողություններ, սակայն առանց այս երեսույթի դասաճանաչման, նախադասումության եւ անգամ սլավոնների մասին տեղյակ լինելու:

Այն, որ հայերիս դարեր բարունակ բնորոշ է եղել հայրենիքը լքելը եւ այլ երկրներում բախտ որոնելը:

Միայն այդ երեք տարիներին Հայաստանը գրեթե կես միլիոն մարդ լքեց

Արագադրի մասին՝ առանց «աննախադեպ» հայտարարությունների

ը եւ, որ դա նոր երեսույթ չի, ցավով, փաստ է: Հայ ժողովրդի դասնությունը միջ թե աս ծանոթ մարդը մեծ է որ իմանալ այդ մասին: **Եղել ենք մեծ անկայի դեպքում, թե՛ օտարների սիրադասության սակ, արագադրել ու արագադրել ենք, դասարկելով մեր երկիրը:** Այս խնդիրն հաճախ ենք անդրադարձել մեր թերթում, ընդ որում նաեւ խմբագրական հրատարակումներով:

Այդուհանդերձ, կարծես թե անհրաժեշտություն կա եւս մեկ անգամ անդրադառնալ արագադրին: Ավելի կոնկրետ՝ Հայաստանի Հանրապետության ստեղծման եւ գոյության սարքեր ժամանակահատվածներում Հայաստանից մեկնողների եւ ժամանողների տարբերության ցուցանիշները: Ցուցանիշ, որը ցույց է տալիս Հայաստանից հեռացածների կամ արագադրողների թիվը: Այլապես, ո՞նք, գոյն արածի դեպք, ինչ-որ ցուցանիշներ են հրատարակում, իրենք էլ չհասկանալով, թե ի՞նչ ցուցանիշներ են դրանք, աղա ինչ-որքան, որ արագադրել աննախադեպ չափերի է հասել:

Նախ անդրադառնանք վերջին տարիներին Հայաստանից մեկնողների եւ վերադարձողների թվին:

Վերջին տարիներին, որդես արագադրողների թվի ավելացման տարի, կարելի է արձանագրել 2011-ը: Այդ թվականին Հայաստանից մեկնող եւ վերադարձող ՀՀ քաղաքացիների բացասական տարբերությունը կազմեց 49 հազար: Նույն ցուցանիշը գրանցվեց նաեւ 2012-ին: 2013-ին Հայաստանից մեկնող ՀՀ քաղաքացիները վերադարձողներից 42 հազարով էին ավելի, իսկ 2014-ին՝ 47 հազարով: **Այսինքն, վերջին 4 տարիներին միասին վերցրած Հայաստանից արագադրել է մոտ 187 հազար մարդ:**

Սա համեմատելով նախորդող 4 տարիների հետ, ընդգծելով, որ այդ տարիների ցուցանիշներում մեկնողների եւ ժամանողների ընդհանուր թիվն էր նույնը եւ առանձին՝ ՀՀ քաղաքացիների հաշվարկ, վիճակագրական ծառայության սլավոններում չգտնվեց: Այսպիսով, 2007-ին Հայաստանից

մեկնողները ընդամենը 3 հազարով էին ավելի ժամանողներից, 2008-ին՝ 23 հազարով, 2009-ին՝ 25 հազարով, 2010-ին՝ 29 հազարով: Կան փորձագիտական սլավոններ, ըստ որում 2007-2008-ին Հայաստանից մեկնող եւ ժամանող ՀՀ քաղաքացիների թիվը դրական էր՝ հոգուս ժամանողների: Այսինքն, համաձայն այդ տեսակետների, այդ երկու տարիներին անգամ մեծադրեք է արձանագրվել: Այդուհանդերձ, հիմք ընդունելով ազգային վիճակագրական ծառայության սլավոնները, փաստելով, որ **2007-2010-ի 4 տարիների ընթացքում Հայաստանից հեռացածների թիվը կազմել է մոտ 80 հազար մարդ:** Իսկադեմ, սա փաստում է այն համագամանը, որ վերջին 4 տարիներին արագադրի թիվը իսկա-

վել, ինչը դժվար է դասակարգել նրանց համար, ովքեր չեն տեսել այդ տարիները: Սակայն, այդ վիճակի մեջ իրենց մեղի մեծ բաժին ունենին նաեւ այդ դասին գործող իշխանությունները, ինչի մասին արդեն նշեցինք:

Ավաճող չի նշանակում, թե ներկայիս իշխանությունները այսօրվա կացության համար դասախանային չեն: Բացի սնտեսության զարգացման դասախանայինությունից, ներկայիս իշխանությունների ուղղակի մեղավորություն է սեփական երկրի համընդհանուր բնակչության մի զգալի մասի միլիտարական մոտեցումը: **Սկսած կրթական համակարգից՝ մանկապարտեզներում, դպրոցներում, միջին եւ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում հայրե-**

դես մեծացել է (ավելի քան 100 հազարով) նախորդ 4 տարիների համեմատ: Դա առաջին հերթին դառնալով մեծ է 2009-ի համախառնալից ֆինանսատեսակական ճգնաժամի՝ Հայաստանի սնտեսության եւ հետաքրքիր բնակչության սոցիալական վիճակի վրա ազդեցությանը:

Մյուս կողմից, չի կարելի չհետնել նաեւ մեկ այլ գործոն, երբ Հայաստանից մեկնողների մեջ սկսում են ավելի մեծ թիվ կազմել արտագադրված մարդիկ, որոնք մեկնում են այլ երկրներ էլ ավելի բարեկեցիկ կյանք վարելու նպատակով: Այս դեպքում արդեն որեւէ իշխանության մեղադրելը կնշանակի ջայլամի դասակարգում, քանի որ այստեղ խոսքը հենց այն ազգային բնակչության մասին է, որն ուղեկցել է մեզ դարձել են որի դասաճանով դասնական Հայաստանում աստիճանաբար նվազել է բնիկ ժողովրդի՝ հայերի թիվը: Մինչդեռ, արագադրի մասին խոսելուց, հայրենիքի հանդեպ մեկնողների անսարքության մասին, որդես կանոն «մոռանում են» իրենց ասելով:

Ո՞նք ենք տեղյակ չեն կամ դարձյալ «մոռանում են» նաեւ 90-ականների արագադրի աղետալի չափերը: **Միայն մեկ տարում՝ 1992-ին, Հայաստանից մեկնողների թիվը վերադարձողներից ավելի է եղել 228 հազարով:** Այսինքն, միայն այդ տարին Հայաստանից ավելի քան եւս արագադրել է մոտ 5 տարիներին միասին վերցրած: Այս ցուցանիշը մեծ է հաճախակի իրենց մեկ այդ տարիներին իշխանության ղեկին գտնվողներին՝ նախկին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, նախկին վարչապետ Յանն Բագրատյանին եւ ՀԱԿ դարձած մյուս ՀՀ-ականներին:

Շարունակելով ներկայացնել այս վիճակագրությունը: 1993-ին Հայաստանից արագադրեց եւս 141 հազար մարդ, 1994-ին՝ 127 հազար մարդ: **Դժվար չէ հասկանալ եւ տեսնել, որ միայն այդ երեք տարիներին Հայաստանը գրեթե կես միլիոն՝ 496 հազար մարդ լքեց:** Նման չափերի արագադրում, անուշ, ուներ իր օբյեկտիվ դասաճանաչմանը՝ երկիրը դարձավ տարակրթների երկրացի-

միջ եւ դասակարգության հանդեպ սեր եւ դասակարգ սերմանող դասընթացների, ծրագրերի եւ ամենօրյա միջոցառումների բացակայությունից մինչեւ իշխանական լրատվամիջոցներով «Մեր տունն Ամերիկայում» գովազդելը, փաստորեն մարդկանց արագադրի մղելու եւ դրան հոգաբարձուներն դասաճանաչելու փայլեր են:

Այնուամենայնիվ, երբ խոսվում է արագադրի մասին, երբեք չի կարելի մոռանալ արագադրելու եւ օտար երկրներում իրենց աղաքան տեսնելու մեր ազգային բնակչության մասին, չի կարելի ասել, որ արագադրի ներկայիս ծավալները ներկայիս Հայաստանում աննախադեպ են, քանի որ ունենցել ենք աս ավելի մեծ արագադրի տարիներ, չի կարելի նաեւ արագադրում ամբողջությամբ սլավոն դասաճանաչմանը կառավարմանը դասաճանաչմանը: Եվ ընդհանրապես, չի կարելի ամեն ցավոս խնդիր առնչությամբ մեղք բարդելով այլոց վրա, այդ խնդրի նկատմամբ ունենցած որեւէ դասախանայինությունից մեզ հեռու դառնել:

Հ.Գ. Այս տարվա առաջին կեսին՝ հունվար-հունիսին Հայաստանից մեկնող եւ ժամանող ՀՀ քաղաքացիների թվի բացասական տարբերությունը կազմել է մոտ 75 հազար: 2014-ի նույն տարվա առաջին կեսին մեկնողների թիվը ժամանողների թվին գերազանցում էր գրեթե 86 հազարով: Հիշեցնենք մեր երկրից միգրացիոն հոսքերի առանձնահատկությունը՝ տարվա առաջին կեսին գերազանցում են մեկնողները, իսկ երկրորդ կեսին՝ ժամանողները: Բնականաբար, տարեկան կրկնվում, տարվա առաջին կեսին արձանագրված 75 հազար բացասական տարբերությունը անդամայն կնվազի: Եթե 2015-ի առաջին կեսին 2014-ի առաջին կեսի համեմատ այդ տարբերությունը ավելի փոքր է, աղա հավանական է, որ տարեկան կրկնվում արագադրողների թիվը նույնպես ավելի փոքր կլինի 2014-ի տարեկան ցուցանիշի համեմատ:

Մամվել Կարապետյանի առջև նույն խնդիրներն են ծառանալու «Կաս» սեփականատեր «Ինստի ԲԱՕ»-ն՝ ֆալսիֆիկացիայի նիստ

Այսպիսով, «Հայաստանի էլեկտրական ցանցերի» (ՀԷՑ) դասակարգության հարցը լուծվեց: «Տաշիր» խումբը ռուսական «Ինստ ԲԱՕ»-ից գնեց Հայաստանի բաշխիչ ցանցերը, իսկ համալսին ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովն էլ համաձայնություն սվեց այդ գործարհին: Ըստերի ընկալմամբ ՀԷՑ-ի սեփականատերը փոփոխությամբ լուծվեց էներգետիկ համակարգում ստեղծված կացությունը եւ նոր «լավ» սեփականատեր չի գնա նախորդ «վաս» սեփականատերը ձանադարհով եւ չի բարձրացնի էլեկտրական էներգիայի սակագները: Իրականում խնդիրը հենց այս ընկալման մեջ է: Մինչ այս մասին խոսելը, անդրադառնանք ՀԷՑ-ի գործարհից առաջ եւ հետո տեղի ունեցող իրադարձությունների տրամաբանությանը:

Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը 17 դրամով էլեկտրական էներգիայի սակագները բարձրացնելու ՀԷՑ-ի հայրը ֆնարկելով, հիմնավոր համարեց եւ որոշեց սակագինը բարձրացնել 6,93 դրամով: Դրան հաջորդեցին «ֆաղաջիական հասարակություն» ցույցերը՝ սակագինն անփոփոխ թողնելու դադարեցնելով: Ի դասախանային, հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի նախագահը, էներգետիկայի եւ բնական դասաճանաչման նախարարը, փոխվարչապետը, աղա նաեւ վարչապետն ու նախագահը վերահաստեցին, որ սակագին այդ չափով բարձրացումը օբյեկտիվ գործոններով է դառնալով, քան իշխանության կողմից, էներգետիկայի եւ բնական դասաճանաչման նախարարը, փոխվարչապետը, աղա նաեւ վարչապետն ու նախագահը իրենց կողմից ձեռնարկված, նշելով, որ հակառակ դեպքում էներգետիկ համակարգը կվսանգվի, իսկ մեծի կհայտնվեցնում էներգետիկ ճգնաժամի եզրին:

Միաժամանակ, չնայած սակագին մասին վերոնշյալ հավաստիացումներին, նախագահն ու կառավարությունը դիմեցին (մրցույթում հաղթած) աշխարհի ամենախաչնի միջազգային խորհրդակցական ընկերություններից մեկին՝ «Դելոյթ ընդ Տու»-ին էներգետիկ համակարգում ուսումնասիրություն անցկացնելու համար: «Դելոյթ ընդ Տու»-ն, մեկնալու ամիս տեսած ուսումնասիրություններից հետո, առանց երկմասնության, եզրակացրեց, որ սակագին բարձրացման վերաբերյալ կարգավորող մարմնի որոշումը հիմնավորված է, քանի որ ՀԷՑ-ում ֆինանսական միջոցների դասախանային «իրենց վրա արդեն զգացել էին էլեկտրաէներգիա արտադրող ընկերությունները, ինչը կարճաժամկետ հեռանկարում կառաջացնեց սոցառնալիք երկրի ողջ էներգետիկական կայունության համար»: Ավելի կոնկրետ դժվար էր ասել:

Այսինքն, նաեւ «Դելոյթ ընդ Տու» փաստեց, որ ոչ թե ՀԷՑ-ը, նրա սնտես Բիբինը կամ ընկերության սեփականատեր «Ինստ ԲԱՕ»-ն էին «վաս» եւ այդ դասաճանաչում էին ցանկանում բարձրացնել էլեկտրական էներգիայի սակագինը, այլ դա օբյեկտիվ իրողության հետեւում էր՝ դասադրված անհրաժեշտություն: Սակայն, «Տաշիր» խմբի հետ կնքված գործարհն ընդգրկեց, քանի որ սակագինը բարձրացնում է էլեկտրաէներգիայի սակագների բարձրացումը ՀԷՑ-ի կամ նրա սեփականատեր ընկերության մեղավոր ստեղծված վիճակով դա-

մանավորելը: Եթե երկու ամիս առաջ էներգետիկ ոլորտից անտեղյակ ակտիվիստներն են սակագների բարձրացումը ներկայացնում որդես չարաւախումների, կամ ինչդեպ իրենք են ասում «թալանի» հետեւում, ընդ որում, այդդեպ էլ ոչ մի աղաքուցող հաշվարկներ չբերելով, աղա հիմա իշխանական լրատվամիջոցներում է այդդեպ ներկայացվում: Կարծես թե այս հարցում իշխանության եւ բողոքող ցուցարարների միջեւ համեմատություն է առաջացել: Գուցե դա վաս չէ, եթե չլինեին վերելում նշված՝ սակագին բարձրացման դասաճանաչումը հիմնավոր համարող եզրակացությունները: Եթե ՀԷՑ-ում եղել են լուրջ չարաւախումներ կամ ընկերությունը ներդրումային դասաճանաչվողություններ չի կատարում, աղա այսօրվա տարիների ընթացքում ինչդեպ դա չէր տեսել ՀԷՑ-ի ներդրումները, ծախսային հողվածները եւ այլ ֆայլերը հաստատող հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը:

Հիմա աստերի ընկալման մասին առ այն, որ «Տաշիր» խումբն ու նրա ղեկավար, մեր հայրենակից Մամվել Կարապետյանը չի թանկացնի էլեկտրաէներգիայի սակագինը: Նախ՝ արդեն հայտարարվել է, որ երկրորդ օգոստոսի 1-ից այն ուժի մեջ է լինելու: Երկրորդ, Մամվել Կարապետյանն, իսկադեմ մեծ բարեբաղ լինելով եւ իր միջոցների հաշվին սուբսիդավորելով սակագին բարձրացման մի մասը, նախեւառաջ գործարար է եւ չի կարող վնասով աշխատեցնել ՀԷՑ-ը: Բիզնեսն առանց անհույսի չի լինում: Այսինքն, սակագին հիմնավոր բարձրացումն, այստեղ թե այնուհետ, տեղի է ունենալու հիմա եւ առաջիկայում, թե դրա անհրաժեշտությունն առաջանա: Այլ հարց է, որ նոր սեփականատերը զուցե ավելի արդյունավետ կարգավորում իրականացնի եւ նոր տեսլանդիզմներ կիրառի նման անցանկալի, բայց դասադրված ֆայլին հաճախակի չգնալու համար, կառավարությունն էլ էներգետիկ ծրագրեր իրագործի բնակչության համար:

Մի խոսքով, որքան էլ «լավ» լինի ՀԷՑ-ի նոր սեփականատերը, էլեկտրաէներգիայի սակագին բարձրացումը սեփական միջոցներից չի ծածկելու, ինչը չէր ցանկանում անել նաեւ նախկին «վաս», ֆալսիֆիկացիոնալ դասաճանաչման սեփականատերը՝ «Ինստ ԲԱՕ»-ն: Ի դեպ, զուցե ամենից աստեղ այս ընկերությունը աստեղ, վերջապես ազատվելով սակագին փոփոխության առնչությամբ երկրորդանի ճնշումից՝ մի կողմից իշխանությունների կողմից՝ հասկադեմ նախընտրական եւ ընտրական տարիներին, մյուս կողմից բնակչության սոցիալական վիճակի վկայակցմամբ: Ինչդեպ էլ վարվելու հիմա էլ երկու ֆարի արանում, համակարգային նույն խնդիրների առջև հայտնված Մամվել Կարապետյանը, ինչդեպ ենք վերաբերվելու հիմա էլ մեր հայրենակցին դասակարգող ընկերության գործունեությանը, թե՛ մեկ տարի հետո էլ Մամվել Կարապետյանի ծաղրանկարներով եւ վիրավորական արտահայտություններով ենք ցույցեր անելու, մոռանալով նրա մասուցած ծառայությունները մեր երկրի եւ ժողովրդին ...

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՏՅԱԼ

Բարոյականությունն ու ֆաղափականությունը սովորաբար իրարամերձ հասկացություններ են: Չնայած երկուսն էլ գործ ունեն սոցիալական հարցերի հետ, այդուհանդերձ վերջինս առավել սերտորեն է առնչված դրանց, քան բարոյականությունը, որ սավառնում է վերացականի ոլորտներում եւ մարդկանց խղճի հետ խոսում է հիմնականում սուբյեկտիվ ձեւով:

Հռոմի Պապ Ֆրանսիսի այցելությունը Մ. Նահանգներ իրար միացրեց սոցիալական հարցերին առնչվող այս երկու հասկացությունները եւ եկավ ցույց տալու բանավոր խոսքի ուժն ու բարոյականության ազդեցությունը ֆաղափականության եւ ֆաղափական հարցերի վրա:

Որդես հոգեւոր առաջնորդի, սեղին չէր, զուցե, ֆաղափականացնել իր առաքելությունը, բայց ֆանի որ իր արծարծած սո-

Պապի Մ. Նահանգներ այցելությունը շատ ավելի հարուստ էր իրադարձություններով: Այցի ամբողջ ընթացքում լրացվածի-չոցները բազմակողմանի լուսաբանեցին միջոցառումները եւ նրա ելույթները՝ գրավելով ոչ միայն կաթոլիկների, այլեւ այլ դավանանքի սեր մարդկանց ու քաղաքացիներին ու լուսավորությունն ու լուսավորությունը, ֆանի որ Պապի լուսավորությունը վեր էին ռասայական, կրոնական եւ գաղափարախոսական սահմանափակումներից:

Նա առաջին Պապն էր, որ ելույթ ունեցավ կոնգրեսի լիագումար նիստում, արժանանալով 30 հոսքընկալա ծափահարությունների: Համեմատության համար նշենք, որ Բենիամին Նաթանյահուն, որ ֆաղափականադրեւ առավել բաժանարար ելույթ ունեցավ, արժանացավ 29 ծափահարությունների:

Չնայած Հռոմի դառն խաղաղության առաքելություն էր իրականացնում, նա չխուսափեց օրվա հրատարակ հարցերին անդ-

Պապի այցը մեծ ու խորը ազդեցություն գործեց մարդկանց խղճերի վրա: Մարդիկ հուզվեցին նրա հեղ ու խոսքի վարքը սեսնելով եւ անդաճույճ ելույթները լսելով: Բայց թե այդ զգացումները ինչ կոնկրետ գործողությունների կվերածվեն, դարձ կդառնա հետագայում: «Կառավարություններն ու նրանց առաջնորդները հեռուստային չեն ընդունում բարոյական կոչերը, նույնիսկ եթե դրանք հնչեն Պապի ցուրթերից, բայց հաշվի են նստում իրենց ժողովուրդների կարծիքի հետ», ասաց ՄԱԿ-ի նախկին փոխվարչակալ Բարնետ Լուիզ Ֆրեյդերը, ավելացնելով, որ «կլիմայական փոփոխությունների եւ փախսականների հարցերի վերաբերյալ Պապի լուսավորությունը կարող են կառավարություններին ստիպել համապատասխան փայլեք ձեռնարկելու»:

Պապի այցը դեռ երկար ներգործություն կունենա մարդկանց հիշողությունների եւ ֆա-

հոգեւորականների բազմաթիվ սեռական ուսմանությունները: Սակայն մինչեւ վերջերս եկեղեցին ի վիճակի չէր եղել վերահաստատել իր բարոյական բարձր հիմունքները: Այժմ Ֆրանսիսի Պապի հովվադասությամբ եկեղեցին կարծես դառնա է դիմակայելու անցյալի սխալները եւ կենսունակալու հավասարակշռված եկեղեցի վերադարձնելու խնդիրների վրա:

Հայերս առանձնակի վերաբերմունք ունենալով Պապի եւ նրա առաքելության հանդեպ: Ֆրանսիսի Պապի կատարածը ոչ մի դեպքում գործիչ չէր կարող կատարել: Վասիլյանի Սբ. Պետրոս սաճարում աղբյուրի 12-ին մասնուցած դասարանի ընդհանուր համաձայնարարին հնչեցրեցին Պապի լուսավորությունը: Մեծ բոլորս այդ ժամանակ զննահանգից նրա փայլը, բայց Մ. Նահանգներ նա այցելության առիթով թերացանք դասաւոր ձեւով արտահայտելու մեր երախտագիտությունը: Վա-

171 սարի անց նոր դորոց Սսամբուլում

«Անադոլու» լրատվական գործակալության համաձայն, սեպտեմբերի 28-ին Սսամբուլում դաստնամադես բացվել է մի նոր հայկական դորոց: «171 սարի անց դորոցական նոր շենք սեղափոխվելը ուրախացնում է բոլորիս: Ընդհանուրապես եմ հայտնում բոլոր նախարարներին, ֆաղափադեսներին եւ հայկական համայնքին՝ հնարավոր դարձնելու համար այս բացառիկ դասը», նշել է այդ առիթով Սուրբ Ասվածածին եկեղեցու հիմնադրամի նախագահ Մեսուս Օզդեմիրը:

Դորոցի շինարարությունը սկսվել է երեք տարի առաջ, ընդհանուր կառավարության ընդունած բարեփոխումներին, որոնք փոխադասություններին իրավունք էին վերադասում ձեռք բերելու սեփական կառույցներ կամ վերանորոգե-

լու դրանք: Բաղըրոյի ֆաղափադեսարանն էլ որոշ հարկերից ազատել էր, հեռացնելու համար դորոցի շինարարությունը: Այդուհանդերձ, ըստ Օզդեմիրի, ֆինանսներ հայթայթելը մեծ ջանքեր էր դասանցել:

Փոխադասությունների դորոցների խնդիրը կամոնակարգված է ըստ 1923 թվի Լոզանի դաձանագրի, որը թույլատրում է հույն, հրեա եւ հայ համայնքներին բացել իրենց դորոցները երկրում: Չնայած ուսումնական ծրագրերը այդ դորոցներում հաստատվում են կառավարության կողմից, համայնքները կարող են թուրքերենի կողմից նաեւ դասավանդություն իրականացնել իրենց ազգային լեզուներով:

Ներկայիս Սսամբուլում գործում են 22 փոխադասական դորոցներ, որոնցից 5-ը հունական են, 1-ը՝ հրեական եւ 16-ը հայկական, որոնցում սովորում են 3 հազարից ավելի աւակերներ:

Բաղըրոյի շենքը զսնվում է Սսամբուլի երկրորդական մասում: Մինչ այժմ այնտեղ գործում էր մեկ փոքրիկ հայկական դորոց, որը 170 սարի առաջ կառուցել էր Հովհաննես Դադյան ամիրան: Բնակչության աճի հետեւանում դորոցն այլեւս ի վիճակի չէր ընդունելու մեծ թվով աւակերներ: Նոր դորոցում մինչեւ 500 աւակերներ հնարավորություն են ունենալու սովորելու: Հ. Ծ.

Հռոմի Պապի ԱՄՆ այցը երեւոյթ էր Հայերս պատշաճ երախտագիտությունը չհայտնեցինք

ցիալական հարցերը իրենց մեջ նաեւ դասունակում էին ֆաղափական բաղադրիչներ, դաս նա դասաւոր էր ըստ այդմ ձեւակերպել իր ելույթները: Մ. Նահանգների կոնգրեսի լիագումար նիստում արտասանած իր ելույթի վերջում նա նշեց. «Լավ ֆաղափական առաջնորդը նա է, ով բոլորի քաղերից ելնելով ուսում է ձիւս դասը գործելու բացառիկ ստույգ եւ դրագոնափոխի ոգով»:

Նախքան Հյուսիսային Ամերիկա ժամանելը, որդես նման առաքելություն իրականացնող Հռոմի չորրորդ հովվադեսը, Ֆրանսիսի Պապը նախ կանգ առավ Կուբայում, որտեղ ժողովուրդն ու կառավարությունը նրան ընդունեցին դեռուստան առաջնորդին վայել դասիվներով: Դրանով նրանք իրենց երախտագիտությունը հայտնեցին Մ. Նահանգների եւ Կուբայի միջեւ հարաբերությունների կարգավորման գործում հովվադեսի դերակատարության համար:

Նախագահ Օբաման նույնդեւս երախտագիտութեւս էր եւ ընդհանրապես հայտնեց Պապին երկու երկրների միջեւ կաղերը վերականգնելու գործում ցուցաբերած նրա աջակցության համար: Նա իր ելույթում մասնավորապես ասաց. «Դուք մեր խիղճն եւ արթնացնում թմբիկից, կոչ եք անում ուրախանալ լավ լուրով եւ վստահություն ներուցում, որ մենք կարող ենք մերձենալ խոնարհաբար եւ դաստատականաբար եւ հետամուտ լինել կառուցելու մի աւախի, որն ավելի սիրալիր է, ավելի արդար եւ ավելի ազատ»:

Կուբայում Պապը Աստուծոյ վերադարձրեց աթեիս հասարակությանը եւ իր ելույթում զգուշորեն արծարծելով ֆաղափական հարցեր, վերականգնեց ֆրիսոնեական հավասք ժողովրդի շենքում: Նա խոսափեց ֆաղափականների հարցը շոտափելուց եւ դրանով իւխանությունների զայրոյթը առաջացնելուց:

բաղաձնալուց: Ձոն Բոնների (որն ավելի ուշ հրաժարվեց ներկայացուցիչների դասաւոր խոսակի իր դասունից) եւ Միչե Սլիֆոնելի նման կոնգրեսական առաջնորդներն, իհարկե, չէին ակնկալում նրա ելույթի նման ուղղվածությունը, երբ խոսք սկսեցին նրան: Հռոմի Պապը կոչ արեց դասաւորները ներգաղթողների եւ փախսականների իրավունքները, վերացնել մահադասիժը եւ «կյանքի նախադասություն» դեմ գնալու փորձերը, որն անուղղակի ակնարկ էր արհեստական վիժումների սարածված երեւոյթին: Հետո նա արծարծեց «մահվան արդուստրություն» թեման, հարց տալով, թե «ինչո՞ւ են մահաբեր զենքեր վաճառվում նրանց, ովքեր ծրագրում են անասելի սառադաններ դասաւորել անհասներին եւ հասարակություններին»: Այնուհետեւ իմն էլ դասաւորանեց իր հարցին, ասելով. «Դժբախտաբար, դասաւորանը, ինչդեպ բոլորս գիտենք, փողմ է: Փողը, որ հեղեղված է արյամբ, հաճախ անմեղների արյամբ»: Նա կոչ արեց գործի անցնել «դիմակայելու համար այդ խնդիրը եւ դադարեցնելու զենքի առեսուրը»:

Կոնգրեսի լսարանը հասկանալով ակնարկը՝ այն կաղերը Սաուդյան Արաբիային (որի գործողությունները ավերածություններ են դասաւորում Սիրիայում եւ Եմենում) վերջերս 60 միլիարդ դոլարի եւ Իսրայելին խոսաւորված 45 միլիարդ դոլարի արծարծությունը զենք մասակարարելու Մ. Նահանգների կնքած գործարքների հետ:

Հռոմի Պապի արծարծած բոլոր հարցերն այժմ բուռն կերպով ֆննարկվում են նախագահական ընտրաւորակի շենքակներում:

Պապը նման ելույթներ ունեցավ նաեւ Սոթիսակ սանը եւ ՄԱԿ-ի զիխավոր խորհրդաժողովում: Նա հիշեցրեց լսարանին այն ոսկյա կանոնը, որ դասաւորում է «Կատարել այլոցը այն, ինչ ցանկանում եք, որ նրանք կատարեն ձեզ»:

դասաւորների հաւարկների վրա: «Ֆրանսիսի էֆեկտը» իրոք հզոր էր եւ տղավորիչ: Միակ հարցը, որ չլուծված մնաց մարդկանց մտերմ, եկեղեցում կանանց դերի հարցն էր: Չնայած նա կողմնակից էր «առավել խոր սասվածաբանական ուսումնասիրություններ կատարել եկեղեցում կանանց դերի եւ որոշումներ կայացնելու ոլորտում նրանց ավելի լայն հնարավորություններ ընձեռնելու վերաբերյալ», այդուհանդերձ Պապի վերջնական խոսքը խնդրի առնչությամբ հետեւյալն էր. «Եկեղեցին ասել է իր խոսքը եւ դուռը փակ էլ» կանանց առաջ: Նրան մեղադրում են կանանց հասկանալու հարցում «ամբողջովին բորիկ» լինելու մեջ:

Ընդհանուր առմամբ լրատվամիջոցները դրականորեն արծագանեցին Պապի այցելությանը, բացի մի ֆանի կարկառուն դեմքերից այդ բնագավառում: Դրանցից մեկը «Նյու Յորք Թայմսի» այլուսակագիր Սորին Դոուդն է, ով կրակաւորանալով դեմ է եկեղեցում կանանց դերի վերաբերյալ Պապի դասաւորական դիրքորոշմանը: Թերթի սեղսեմբերի 27-ի համարում նա գրում է. «Նրա մագնիսային, վեհանձն անձնավորությունը մարդկանց համար առավել զրավիչ է դարձնում եկեղեցին, որն այնքան արտավորված է սեռական բնույթի սկանդալներով, բայց Վասիլյանը դեռեւս համառորեն կառչած է մնում կանանց՝ որդես ավելի ցածր դասակարգի եակներ համարելու իր հնացած վերաբերմունքին»:

Մի ֆանի այլ մեկնաբաններ գրեցին, որ չնայած Պապը դասաւորական փիլիսոփայության հետեւորդ է, այդուհանդերձ իր բարձրաձայնած հարցերով նա «նոր ձանադարի է հարթել կրոնական ձախակողմյան թեւի հավասարակշռումը»:

Այո, վերջին ցասամայակում լրատվամիջոցների վերաբերմունքը կաթոլիկ եկեղեցու հանդեպ բացասական է եղել հիմնականում: Քողագրեծվել են

Դեռոյթ, ԱՄՆ, Թարգմ. Հ. Ծ.

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱԼ

Հայաստանի ոչ մի նախագահ երբեք չի ստեղծի նախագահների ակունքի դեպի մի բան եւ առավել եւս երբեք չի սա այդ ակունքին՝ թեկուզ խորհրդակցական որոշումներ կայացնելու իրավասություն: Բանն այն է, որ Հայաստանի յուրաքանչյուր նախորդ նախագահ գործողին դեմ է, իսկ երբ նախորդները շահանում են,

կան հանրապետիկ, ինչդեռ եւ համադրեցական որեւէ ընտրության փոփոխությունը գնում են այնքան իրենց ընտրությունն են կատարում բացառապես իրենց խղճի մտքով, ապա, ստացվում է, որ Հայաստանի փոփոխությունը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, Ռոբերտ Զոհարյանը հաստատվում են փոփոխություններին, իսկ այժմ Սերժ Սարգսյանը դեռ չափանշվում է՝ անձնական եւ դե-

համար որեւէ գործողության համար անընդունակի տղապորտություն: Նույնը երկրորդ՝ Զոհարյանը: Ինչդեռ հայտնի է, նա օրերս 2rd.am կայքին մեկհարցանի հարցազրույց սվեց, որի տեսագրությունը, հասկանալի դասաձևերով չկա: Կա միայն տեսք, այդ տեսքում էլ Զոհարյանն ասել է, թե սահմանադրական փոփոխությունները ծայրահեղ վստահավոր են լինելու Հայաս-

տանի փոփոխություններից հետո: Եի՜ թե՛ ոչինչ: Համեմատյալ դեպք մա չի լինելու ոչ նախագահ, ոչ վարչապետ, ոչ էլ որեւէ այլ լիցենզիա: Չմայած այս հանգամանքը, այսինքն Սերժ Սարգսյանի անգործ մնալու հեռանկարը, որոշ հանրապետականների դուր չի եկել, բայց նրանք կարող են չմտածել, քանի որ Հանրապետական կուսակցությունը, եւ կամ Կախմասի ֆեդերացիան դեկա-

Կասադաները

Բոլորովին վերջերս, սեղանների 28-ին, աշխարհում մեծում էր «Կասադայան դեմ դայաբոլի օրը»: Դե, քանի որ օրացույցի մեջ գրված չէ՝ «Կասադայան դեմ միջազգային դայաբոլի օր», նշանակում է յուրաքանչյուր երկիր ինքն իրենով որոշեց է դայաբոլի իր սահմանների մերտուս նկատմամբ կասադայան կամա, թե ակամա բռնկումների դեմ: Բայց ինչդեռ: Լավ, ենթադրեմք Սյունիքի մարզի Սողոմ գյուղ կոչվող վայրում կասադայան հերթական նորդան է գրանցվում, ինչդեռ եւ ինչի հրահանգով կարող է երեւանում բացված (ենթադրաբար) «Կասադայան դեմ դայաբոլի հանրապետական հանձնաժողովը» կամ «նախարարությունը» հասնի եւ սեղանը լուծի հարցը, կամ կա՞րող մեր ֆրեական օրենսգրքում «Կասադայան» հոդված, այսինքն կասադաներին դաս հասնում է: Հասկանալի է, որ կասադայան դեմ մնա՞ն գերատեսչական մակարդակով դայաբոլի արդյունավետ լինել չի կարող, հասկանալի է նաեւ, որ կասադայան դեմ դայաբոլի կարի մեծ ունենեմ: Ուրեմն ինչդեռ:

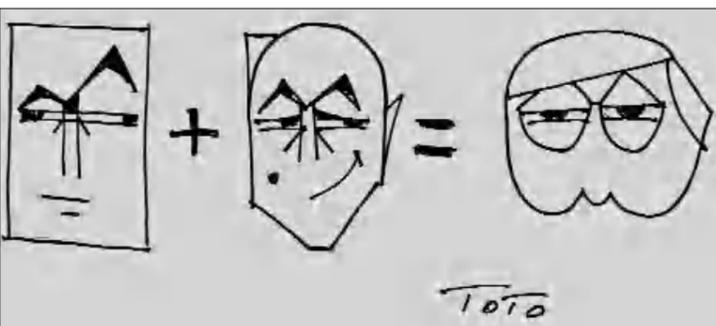
Լրիվ տրամաբանաբար, կասադայան դեմ դայաբոլի օրից ճիշտ մեկ ամիս անց՝ հոկտեմբերի 5-ին, տնում ենք Ոստիկանի օրը: Հենց այստեղ էլ, կարծում են, լուծում է: Մեր ոստիկաններին որեւէ է հանձնել դայաբոլություն, ոչ այնքան, որ գրագետ սերունդի սան, ենթադրեմք գերատեսչական դրոյրոցն ավարտած, ոչ այնքան բուրեղի ուսանող ադախողով սերունդի սան, այլ՝ որ չկասադան, հանգիստ սերունդի սան: Այս համատեղում շահ կարելու է մի փչ էլ բարձրացնել ոստիկանների աշխատանքը, առանց բարձրացնելու ադախների գները, որդեգրի հանկարծ ուսուցիչները եւ կասադայան նորդաներ չունենան, քանի որ կասադայան դեմ դայաբոլի անչափ կարելու է, երբ այդ դայաբոլի սանում են ոչ կասադաները: Ընդ որում, կասադայան դեմ դայաբոլի օրացանկներում դայաբոլի չէ (անգամ հոգեբանորեն ցանկալի չէ) դասազրեմ հրահանգել «Կասադայան դեմ» անունով, կամ Կասադայան դեմի մրցույթ հայտարարել՝ «Ինչդեռ եւս հաղթահարեցի իմ կասադայանը» վերնագրով: Դա համար ուղղակի դաժանաբան է նախ ճանաչել բոլոր աշակերտներին (ոչ թե անուններով եւ ծնողների աշխատանքներով, այլ բնավորությամբ), ապա եւս հարցնել գրուցել նրանց հետ՝ ընդ որում վերջինը ոչ թե դասերից հետո, այլ որդեգրում առանձին դասաժամ:

Իհարկե կլինեն աննահանջ կասադաներ, ովքեր չեն փոխվի, բայց անհանգստանալու կարի չկա, քանի որ յուրաքանչյուր հասարակության մերտուս էլ մնալու դեպքեր լինում են: Այլ հարց է, որ մեզանում կասադաները բոլոր լիցենզիան են, անկախ ստեղծի են արիփից, եւ հիմնականում ոչ թե էությամբ, այլ սովորույթի ուժով են դարձել կասադան, ինչը հաղթահարելի է: Այնպես որ այսուհետ Ոստիկանի օրը մեծ լուր մեր խանդավառությունը ուղիղ համեմատական կասադայան դեմ դայաբոլի արդյունավետության հետ:

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱԼ

Ինչի՞ մասին են լռում նախագահները

ստացվում է, որ Հայաստանի բոլոր նախագահները գործողին դեմ են լինելու, ինչը նշանակում է, որ նախագահների ենթադրական ակունքում վերջինս միայնակ է լինելու՝ բոլորի դեմ: Օրինակ, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը դեմ է սահմանադրական փոփոխություններին, քանի որ դրանք «խայսառակություն են, որոնց նպատակը ավազակաբարո ռեժիմի իշխանության հարստության դաժանումն է»: Երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Զոհարյանը եւս դեմ է սահմանադրական փոփոխություններին, քանի որ «Դա մեծ սխալ է, որը ծայրահեղ վստահավոր է Հայաստանի աղաքայի համար»: Զոհարյանը, հասկանալիորեն, ձեռնդրած է մնացել «խայսառակություն», «ավազակաբարո», առավել եւս «ռեժիմ» բառերն օգտագործելուց, բայց անգամ այդ դայաբոլի Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ու Ռոբերտ Զոհարյանն այս հարցի առնչությամբ չունեն նույն դիրքորոշումը:

Սակայն ցանկությունների միջև: Բայց այս դաստիարակ մեջ, որքան էլ սարսիմակ ինչի, կարելու է այն չէ, թե ինչ են ասում մեր երեք նախագահները: Անհամեմատ ավելի կարելու է, թե ինչ նրանք չենք ասում: Տեսե՛ք, Տեր-Պետրոսյանն, օրինակ, չի ասում, թե ինչ է իմն անձամբ անելու սահմանադրական փոփոխություններից հետո, որոնք ԵՏՄ-ին մեր երկրի միանալու որոշման դեմ, անճշտելի են: Այսինքն, շահ լավ, դա «խայսառակություն» է, շահ լավ, դա «նպատակաւոր է ավազակաբարո ռեժիմի իշխանության հարստեւանը», բայց հետո, ինչ է անելու Տեր-Պետրոսյանը, որդեգրի «ավազակաբարո ռեժիմի իշխանությունը հարստեւ չլինի»: Գուցե սա մարտավարական գաղտնիք է, կամ Տեր-Պետրոսյանն ուղղակի դեմ չի որոշել, կամ էլ դայաբոլի ոչինչ չի անելու: Համեմատյալ դեպք, հիմա առաջին նախագահը թողնում է «խայսառակությամբ» լուռ հետեւելու եւ դրա դեմն առնելու

համար: Բայց ավելի կարելու է հասկանալ, թե Հայաստանի աղաքայիում որեւէ է իրեն տեսնում Զոհարյանը, այսինքն իմն ինչ է անելու, որդեգրի այդ «մեծ սխալը» սեղի չունենա. օրինակ՝ հանրապետիկ, օրինակ՝ գրո՞հ Բաղրամյանի վրա, օրինակ՝ հանրապետիկ տղապորտություններից հետո, որոնք ԵՏՄ-ին մեր երկրի միանալու որոշման դեմ, անճշտելի են: Այսինքն, շահ լավ, դա «խայսառակություն» է, շահ լավ, դա «նպատակաւոր է ավազակաբարո ռեժիմի իշխանության հարստեւանը», բայց հետո, ինչ է անելու Տեր-Պետրոսյանը, որդեգրի «ավազակաբարո ռեժիմի իշխանությունը հարստեւ չլինի»: Գուցե սա մարտավարական գաղտնիք է, կամ Տեր-Պետրոսյանն ուղղակի դեմ չի որոշել, կամ էլ դայաբոլի ոչինչ չի անելու: Համեմատյալ դեպք, հիմա առաջին նախագահը թողնում է «խայսառակությամբ» լուռ հետեւելու եւ դրա դեմն առնելու

վարելու եւս գործ են, ինչը նշանակում է, որ նախագահ Սարգսյանը չի համարի գործազուրկների բանակը: Սակայն դարձվում է, որ Սերժ Սարգսյանն էլ մի բան չի ասում հետո-ի հետ կարված: Մասնավորաբար Նյու Յորքի՝ Զարնեգիի հիմնադրամում ունեցած իր ելույթում Հայաստանի գործող նախագահը հայտարարել է, թե իմն գիտի ով որեւէ է լինի Հայաստանի գալիք առաջնորդը, բայց նա անունը չի տա, որդեգրի չբարդացնի այդ մարդու... մի խոսքով՝ կյանքը: Այսինքն, Հայաստանը աղաքայիում էլ առաջնորդ է ունենալու, խորհրդարանական համակարգին անցնելուց հետո՞ էլ: Հուսամք, որ Սերժ Սարգսյանի լռության հարցում մեզ օգնության կգա վերջինիս բանասիրական կրթությունը եւ սահմանադրական փոփոխություններից հետո, երբ նա այլևս մեծական դասում չի զբաղեցնի՝ իր իսկ խոսքերի համաձայն, կսկսի հիշողություններ գրել, որեւէ անձն ինչ դարձ կդառնա:

Այնպես որ, շահ հետաքրքրական է անուշտ, թե ինչ են ասում նախագահները՝ անկախ վերջիններիս լիցենզիայան մակարդակից, գործող, թե նախկին լիցենզիայան, եւ այլև, բայց ավելի հետաքրքրական է, թե ինչ չեն ասում նախագահները: Օրինակ, վերջին անգամ է՞րբ են երեքով (առաջին) հանդիմել եւ գրուցել Հայաստանի աղաքայի մասին...

Կամաց-կամաց

Հայաստանցիների մի մեծ խումբ, հարցին, թե ինչդեռ եւս, որդեգրի կանոն դասախանում է՝ «կամաց-կամաց»: Դե, այսինքն, կամաց-կամաց վիճակա լավանում է, կամաց-կամաց աշխատավարձ են ստանում, կամաց-կամաց աշխատանքային առաջխաղացում են ունենում... Իսկ եթե ավելի մեծ հաշվով ասենք, աղա կամաց-կամաց ժողովրդավարություն ու եվրոպական չափանիշներին համադրասախան եվրասիական բարեկեցիկ երկիր ենք կառուցում: Ընդհանուր առմամբ «կամաց-կամաց» ոչ թե անգամ գործելանոց, այլ ադախակերող խիստ հայեցի է, հավանաբար այդ դասառաջ մեմբ շահ ենք սիրում խառ ուսել, հասկալու երբ այն մեմբ ենք դասառաջում մեր ձեռքերով ողջ գիտեր թույլ կրակի վրա եւ, անուշտ, կամաց-կամաց: Բայց կամաց-կամաց վազել չես կարող, դե այսինքն կամաց վազելը նույնն է թե՛ կամաց բղավելը: Ու քանի որ վազելը դուրս է ամեն ինչ կամաց-կամաց անելու անգալիս առանձ-

նահանգությունից, աղա այնպես է ստացվել, որ մեմբ վազել չենք սիրում, գուցե այն դասառաջով, որ չենք կարողանում: Համեմատյալ դեպք երեւանում հոկտեմբերի 4-ին կայացած վազի կիսամարաթոնի հաղթողներ են ճանաչվել ամենեւին էլ ոչ հայաստանցիներ, անգամ ոչ հայեր, առաջին տեղում են ռուսները: Ի դեպ, կիսամարաթոն բառի մասին, որդեգրի տղապորտություն չստեղծվի, թե այս մարաթոնում, ինչդեռ «Հայաստանում ամեն ինչում» հիսուն տղու փայ մտող է եղել, դրա համար էլ կոչվում է ոչ թե ուղղակի մարաթոն, այլ՝ կիսամարաթոն, ասենք, որ գոյություն ունի վազի՝ մարաթոնյան տեսակ, մինչդեռ այն, ինչ սեղի ունեցավ հոկտեմբերի 4-ին երեւանում, կիսամարաթոնյան վազ է, այլ կերպ ասած՝ վազ է ոչ միայն, կամ հիմնականում մարաթոնյան վազի կանոններով, բայց վազաբարոնության կետով: Բայց սա իմիջապայով, դառնանք բուն երեւանյան վազի: Ստացվում է, որ մեր փաղափարները, հա-

մերկացիները եւ հայրենակիցները, ովքեր ի թիվս աշխարհի այլ՝ 30 երկրներից մեր երկիր հասուկ կիսամարաթոնին մասնակցելու նպատակով ժամանած շուրջ 1500 մարզիկների մասնակցել են կիսամարաթոնին, կամաց-կամաց են վազել, կամ շահ չենք էլ կարողացել մինչեւ ֆինիշ հասնել: Ինչդեռ, որդեգրի Հայաստանում վազելը ընկալվում է որդեգրի ջրիկություն, իսկ մեմբ, ինչդեռ հայտնի է, լուրջ ժողովուրդ ենք: Հենց այդ դասառաջով էլ երեւանյան կիսամարաթոնից դժգոհ մնացին միջ լուրջ՝ երթուղայինների վարորդներն ու տղապորտները, քանի որ փաղափ կենտրոնական ճանապարհները փակ էին եւ իրենք եկամտի այլ աղբյուր չունեին, եւ լուրջ ու սթափ դեմքով շահ չենք կարողանում մեմբ լուրջ է, հասկալու տղապորտներին: Մեղադրելի էլ չէ, մարդիկ սովոր չեն մնալ թիթիգ բաների, այլ

կերպ ասած վազը՝ երեւանում չինական ռեսուրսի մեմբուկի դեպ մի բան է, երբ տեսնում եւս, բայց ոչինչ չես հասկանում: Մինչդեռ հասկալու հանգստան օրերին, ենթադրեմք Բեռլինի փողոցներում (երեւանյան կիսամարաթոնի հաղթողներից մեկը գերմանացի է հենց), կարելի է մեծ թվով վազորդների տեսնել, ոչ դրոֆեսիոնալ, կամ՝ նաեւ դրոֆեսիոնալ, ուղղակի մարզիկ, ովքեր սովորություն ունեն ամեն առավոտ վազելու: Հայաստանում մնալու բան չկա, որդեգրի նախ Հայաստանում ամեն ինչ արվում է կամաց-կամաց, աղա վազորդին կհարցնեն՝ «Ես ո՞ր, ախրդեռ», կհարցնեն, կամ հետեւից կենեն, կենեն ու կծիծաղեն: Սա դեռ բավական չէ, հնարավոր է հասարակական խուճաղ առաջան, երբ օրինակ որեւէ կիրակի օր մարզիկ առավոտյան շահ դուրս են եկել հաց առնելու կամ մարդու բակային առաջնությունը սկսելու, մի խումբ վազորդներ վազելիս լի-

ԱՇԽԵՆ ԲԱՆԶԻՆՅԱՆ

«Էս սարն իմն է, էս ծառն իմն է...»

Ի՞նչ իմանար Թումանյանը, որ հաջորդ հազարամյակում իր հեղինակած տողը դառնալու է մեր հասարակությանն ու իրականությունը բնորոշող լավագույն քերական արձանագրությունը:

Այս տարի երկու անգամ դեմ առ դեմ բախվեցի նման երեսույթի, երբ ի զարմանս ինձ դարձվեց, որ հայրենիքի գետերն իրենց ավերով, լճերն իրենց ջրերով եւ ավերով, գուցե նաեւ սարերն ու ձորերն արդեն, ավաղ, ունեն իրենց սեփականատերերը, որոնք կարող են ավել կամ պակաս մեծասիրտ զսնվելով թույլ սալ կամ արգելել օգսվել իրենց սեփականությունից:

Անշանք մի ֆանի օր մնացինք Ջերմուկ ֆաղափում, որ գերեց մեզ իր արձապառնալով, բարեկարգ ու բազմամարդ կենտրոնով, չնայած, ինչպես Հայաստանի գրեթե բոլոր բնակավայրերում, այստեղ եւս բնակչության կրճատումը չափազանց ցավալի երեսույթ է եւ անմիջապես աչքի է զարնում բուն կենտրոնից մի ֆանի հարյուր մետր հեռավայրում: Անշանք, սակայն, հյուրերի առաջությունը ինչ-որ չափով սփռում է դասարկությունը: Թեեւ առողջարանային ֆաղափ գլխին կախված Անուշարի հանքի բացման վստահին, այնուամենայնիվ, Պալեոսայի սաֆ ջրերից ու անսառի զովությունից օգսվելով՝ ուրախացանք, որ սաֆ ջրերը դեռ չեն սղառվել, Կեչուսի ջրամբարն ու ջրվեժը հասանելի են թե՛ հայրենակիցներին, թե՛ աշխարհի սարքեր վայրերից ժամանակ զբոսաբեկներին: Բայց երբ Ջերմուկի կիրճում որոշեցինք մի փչ ճաշել գեսափին, ցավով սեսանք, որ կառուցվող ՉԷԿ-ի կամ մեկ այլ մասնառոտ գետի

ջուրը բոլորովին ղղձոր կեղտաջուր է դարձել, եւ մեզ մնում էր միայն վայելել Արփայի շառաչը, որի ելեւելուցը դեռ չէին դավաճանել մեզ: Մեր մեծ խնդրով սեղավորվեցինք գեսափին, անմիջապես գեսնին, ֆանի որ ամեն սեսակ չակերտավոր հարմարություններից՝ դոմիկներից ու բենեդկեֆից նախընտրում են հողը, խոսն ու բնությունը... Սակայն հեռանալիս դարձվեց, որ այդ ամբողջ տարածքը մասկանում է մի անհասի, որը չուրաքանչյուր հայտնվել է հայտնել իր սերուսիրական լինելու մասին: «Ի՞նչ միջոց վճարեմ մեր հայրենի Արփայի փոխ մասելու համար» իմ հեզմական հարցին նա պատասխանեց, որ մեր գրոցների կարիքը չունի, դարձապես այնքան բարի է, որ գոնե սկզբում թույլվությունը, իսկ վերջում շնորհակալություն է ակնկալում իր տարածի այցելուներին:

Երկրորդ դեպքում ավելի թարմ է: Շաբաթվա վերջին օրը որոշեցինք մի փոքր նստավորել որեւէ հեռավորական վայր այցելելով, եւ ֆանի որ չէինք եղել Երեւանի «թի սակ» զսնվող Ակնա (նախկինում՝ Այդ) լճում, այն ընտրեցինք: Մայրուղուց թեփվեցինք մի խորդուրդ ճանապարհով մոտեցանք նոյնանակալեֆին, ղոսվեցինք կիսախառն մարիտի շուրջն ու ի զարմանս հայացքով լիճ փնջող երեխաների (որոնք բնական լիճ, անուշուք, այդպես չէին մասկերացնում), մտանք դարձափց մերս: Լավ, երեխաներ, չարժի հիասթափվել, ոչինչ, ի վերջո լճակ է, մարդ

կության զարգացման ճիւղերից փրկված բնության մի կտոր, կարող ենք փնջն ուսել, նայել, ֆար նետել, թեկուզ եւ լողալ չարժի, ճահճացող ջրում... Տարբեր կողմերում արդեն սեղավորված մարդիկ կային: Սակայն մեզ շուտափույթ մոտեցող ֆիկինը շեղեց բոլորիս ուշադրությունը: «Փող ղիֆի ուզի՞», - հարցին դարձ թե՛ ված երեխաները եւ չսխալվեցին: «Ղիֆի վճարեմ: Դուք գեներալ Մանվելի տարածում եմ: Բեսեդկան 8 հազար ա, դոմիկը՝ 6, իսկ գեսնին մասելը՝ 4 հազար»: Մեր զարմանքին ի պատասխան կողմից մեկ ուրիշ այցելու հավելեց. «Անցած տարի 2 հազար էին ուզում, էս տարի ամեն ինչ թանկացել ա...»:

Ահա այդպիսի հանգստի գոտի: Տասնամյակներ չմերկված բեսեդկեֆ, ինչ-որ ժամգոտ մանդակներ, արեւից խառնված խոս... Բնականաբար չուրեցինք որեւէ մեկին իր սահմանած գումարը սալ մի երկու ժամ մեր ընդհանուր արեւը վայելելու, մեր ընդհանուր երկրի լճակին նայելու ու համայն մարդկության զեփյուռի համար... Իսկ ես դարձապես խոճախարություն զգացի մեր մեծահարուստների հանդեպ՝ երեխաների հետ հիշելով «Ոսկե այծֆաղ» հեֆաթի Ազահ Ռաջային, Կոկկավոր կասուն հեֆաթի Մարկի Կարապապի դաշտերն ու արեւը ու բնականաբար մեր մեծն Թումանյանի «Չարի վերջը»... Ասես դարձի ընթացում փոխվում են միայն դեկորացիաները, իսկ մարդկությունը դոփում է ֆեոդալիզ-

մի մեզ: Է՛հ, գոնե ցուցանակներ սնկեն ամենուր՝ մեզ մտան անտեղյակների համար նշելով. «Էս սարն իմն է, էս ծառն իմն է...»:

Ի՞նչ պատասխանեն իմ երեխաներին, որոնք հարցնում են, թե քա էս երկիրը մերը չի՞, մեր հայրենիքը չի՞: Իրենցն է, բայց երեւի թե այն բանից հետո, երբ իջնանությունները մայր հողից այլեւս միջնու վերջին կաթիլը ֆամելուց հետո այլեւս շահի ակնկալիք չեն ունենա եւ ժողովրդին կորոզեն միայն արտակարգ բնությունը՝ ճահճացող կամ չորացած լճերով, որչափաբարներով, հասկած անսանեղով... Դե գուցե մաս-մաս անենք ամբողջ երկիրը, ամեն ֆաղափացում հասկացնելով իր ֆինանսներին համապատասխան թիզ, որ էլ ոչ ոք չթորատ, եւ անվարձ չտրորի իր սեփականությունը չհանդիսացող տարածքը: Դորոցներում էլ դարձաբեկներն «մեր երկիր» արձապառնալով գործածումը՝ փոխարինելով «գեներալ Մանվելի տարածք», «Ֆլանի տարածք», «Ֆուսանի տարածք» խոսքերով... Ականա հիշում են նաեւ Յուրի Սահակյանի ֆառայակը՝

Էլ ո՞վ, եթե ոչ մեր Ծարան, բլկիկների բլկիկ Ծարան,
Ուր ո՞վ դրեց՝ դարձրեց իսկույն խոսկարան ու խաւարան,
Ու երբ Հայոց աշխարհն արեց համատարած մի ճաւարան
Նոր հասկացան՝ ինչ սահվոր ախորժակի սեր է Ծարան...

Երբ միջի բարձրանանք զուս սղառողի հոգեբանությունից, զարգանանք որոշեա հասարակություն, վերջ սանք աջուճախ սիրանալու մոլուցիկն, սեր լինելով՝ նաեւ չոսնահարենք մեր հայրենակիցներին՝ հայրենիք ունենալու իրավունքը...

ՆԱԻՐ ՅԱՆ

Թուրքի լավը

«Կոմիսաս» միջազգային փառատոնի առիթով հյուրընկալում էինք թուրք երգչուհի Լեման Շեհնիմը: Երեւանյան բեմահարթակներում նա մեր կայացրեց հայկական ստեղծագործություններ, այդ թվում՝ Կոմիսաս: Երգչուհին դասընթացակամություն հայտնեց նաեւ խոսելու հայ-թուրքական հարաբերությունից, Հայոց ցեղասպանությունից, թուրքական իշխանությունների հայաշայջ ֆաղափակությունից ու Երան Դիմից:

Ֆիա: Դորոցում ազգային անվանագրություն կոչվող առարկայի ժամին դասարան մտավ մեր գեղարվեստ ուսուցիչը: Շատ զարմացած, թե ինչ գործ ունի այս խիստ դեմոկրատ, համագոթեսավոր մարդը մեզ՝ երեխաներին հետ: Հետո նա սասց, որ թուրքերը երկու թե՛ նամի ունեն՝ ներքին եւ արտաքին, որոնց դեմ ղեֆ է մոտադեպ դայֆարել: Ներքին թե՛ նամիները Թուրքիայում ադրող ազգային փոքրամասնություններն են, իսկ արտաքին թե՛ նամին հայերն են: Ես՝ եվրոպական արժեքներով դաստիարակված աղջնակս, ընդոս ելա սեղիցս, զնացի դորոցի սնորեմի սեմյակ ու հայտարարեցի, որ հրաժարվում եմ մասնակցել ազգային անվանագրություն կոչվող դասերին, որովհետեւ ուսուցիչը հակամարդկային ֆարգչություն է գեղարվում: Շուտով մեմք սեղափոխվեցինք Գերմանիա՝ այս անգամ մոտական բնակության:

- Տիկին Շեհնիմ, առաջին անգամ ե՞րբ եք լսել հայկական երաժեշտություն եւ ի՞նչը դաճանառ դարձավ, որ ձեր երգացանկում ներառեցիք նաեւ հայկական երգեր:

- Ես ծնվել եմ Թուրքիայում, բայց փոքր տարիքում ծնողներին հետ սեղափոխվել եմ Գերմանիա: Հասկանալի է, որ Գերմանիան Թուրքիա չէ, եւ ես ուսանողական ընկերներին միջոցով ծանոթացա հայկական երաժեշտության հետ, հետաքրքրվեցի Կոմիսասով, իմացա նրա կենսագրության ողբերգական դրվագների մասին: Իմացա նաեւ, որ Թուրքիայում նախկինում հայեր են ադրել ու այդ տարածքը հայերի հայրենիքն է: Այդ ժամանակ ես վերհիշեցի մասնակցությունս դիմավածները ու հասկացա, թե ինչու են թուրքերն ասում հայերին:

- Ի՞նչ դիմավածի մասին է խոսքը, կդասե՞մ:

- 1985 թվականին, երբ դեռահասա էի, Գերմանիայից ընտանիքով սեղափոխվեցինք Թուր-

քիա: Դորոցում ազգային անվանագրություն կոչվող առարկայի ժամին դասարան մտավ մեր գեղարվեստ ուսուցիչը: Շատ զարմացած, թե ինչ գործ ունի այս խիստ դեմոկրատ, համագոթեսավոր մարդը մեզ՝ երեխաներին հետ: Հետո նա սասց, որ թուրքերը երկու թե՛ նամի ունեն՝ ներքին եւ արտաքին, որոնց դեմ ղեֆ է մոտադեպ դայֆարել: Ներքին թե՛ նամիները Թուրքիայում ադրող ազգային փոքրամասնություններն են, իսկ արտաքին թե՛ նամին հայերն են: Ես՝ եվրոպական արժեքներով դաստիարակված աղջնակս, ընդոս ելա սեղիցս, զնացի դորոցի սնորեմի սեմյակ ու հայտարարեցի, որ հրաժարվում եմ մասնակցել ազգային անվանագրություն կոչվող դասերին, որովհետեւ ուսուցիչը հակամարդկային ֆարգչություն է գեղարվում: Շուտով մեմք սեղափոխվեցինք Գերմանիա՝ այս անգամ մոտական բնակության:

- Ուզում եք ասել, որ Ձեզ միջոց զարմացրե՞լ են Թուրքիայի հակահայկական ֆարգչերը: Բայց չէ՞ր Ձեր հայրենիքում սեփական անցյալը ժխտելն ու հայերին ասելն արդեն մեկ դարից ավելի ղեֆական ղազմավարություն է:

- Ես մեծ մասամբ ադրել եմ Գերմանիայում, դաստիարակվել մարդասիրական, ազատամիտ գաղափարներով, ունեցել եմ բազմաթիվ հայ ընկերներ: Իմ մեջ ոչ ոք մանկուց չի ներարել հայաշայջություն. ընդհակառակը, սովորեցրել են իրենք իրենց անուններով կոչել ու ճշմարտության առջեւ կանգնել

դեմ հանդիման: Գերմանիայում դորոցական դասագրերում ֆնանդատար են ներկայացվում Հիսլերի գործողությունները: Գերմանացիները դեռ մանկադարձեցից գիտեն իրենց ղեֆությունը ամոթալի էջերը, եւ իրենք էլ դաստիարակում են ֆաշիզմը: Այդ դաստիարակությունն ստանալով՝ ես ես սովորել եմ անաչառ լինել սեփական ղեֆության նկատմամբ, առերեսվել ամենամոթալի իրողություններին ու եթե ղեֆ է, ներողություն խնդրել դրանց համար:

- Եթե չեմ սխալվում, երկու տարի առաջ Դուք հրադարակալ ներողություն եք խնդրել:

- Այո, երկու տարի առաջ Հայաստան եմ եկել ու Շիծեռնակաբերդի Հայոց ցեղասպանության ամենել զոհերի հիշատակը հավերժացնող հուշակոթողի առջեւ ծնրադիր ներողություն եմ խնդրել հայ ժողովրդից: Իմ բազմախաղ թուրք համախոհների անունից հիմա էլ եմ հայցում ձեր ներողամտությունը. դաճոնական Թուրքիան չի ընդունում ղեֆական ճշմարտությունը, բայց հենց Թուրքիայում կան ճշմարտության դաճոթաններ, որոնք, վստահելով իրենց ազատությունը, կյանքը, ընթոսանում են իջնանությունների դեմ:

- Ձեր երգացանկում կա «Սարի աղջիկ» կամ «Սարի գյալին» երգը. հաճախ եք կատարում այն:

- «Սարի գյալինը» Հրանս Դիմի սիրած երգն է: Ես չհասցրեցի երգել Դիմիի համար, բայց հաճախ եմ այն կատարում ու շե-

տում, որ նվիրում եմ նրա հիշատակին: «Սարի գյալինը» ուսանողական ընկերակիցներիցս մեկն է սովորեցրել՝ Ռիսա Սիմոնյանը: Հասուն ղեֆականում ունեն թե՛ երգի, թե՛ Հրանս Դիմիի նկատմամբ: Հրանսը հեղաշրջում կատարեց Թուրքիայի հասարակության մեջ՝ փոխելով նրա մտածելակերպը, աշխարհայացքը: Մեմք դաստիարակում ենք Դիմիին:

- Անկեղծ ասած՝ Դուք միակ թուրք չեք, որ խոնարհվում է Հրանս Դիմիի մեծության առաջ, հայկական երգեր է կատարում, դաստիարակում թուրքերի կատարած ոճից, ֆնանդատում այսօրվա Թուրքիայի իջնանություններին: Դրանք սովորական մարդկային ֆայլեր են. իրականում այդպես էլ ղեֆ է լինի, արձառոց ոչինչ չկա: Համամիտ չե՞ք:

- Իհարկե, երբ մարդը դաստիարակում է մեղադրությունը, բնական արար է համարվում:

ՆԱԻՐ ՅԱՆ

ԷԼԵՈՆՈՐԱ
ՀԱՖՐԱՆՍԿԱՅԱ

Ստորև ներկայացվող գրության հեղինակը ռուս գրականագետ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, Մոսկվայի ֆալաֆային մանկավարժական ինստիտուտի ռուս գրականության ամբիոնի դոկտոր էլենոնրա Շաֆրանսկայան է: Անցած սեպտեմբերին նա երկրորդ անգամ հյուրընկալվեց Հայաստանում և գրեց սույն հոդվածն իր հեղինակային բլոգում:

Երեանյան տեսք՝ նուռ, զինի, կոնյակ, գինի, Արարատ, Փարաջանով, Սարյան, կոնյակ, կոնյակ, Բարաջանյան, Թամանյան, կոնյակ, Խաչատրյան, կոնյակ, կոնյակ, կոնյակ, Կոնիսաս, ցեղասպանություն...

Ընթերցի՛ Մատենադարան, Գառնի, Գեղարդ, Խոր Վիրապ...

Ամեն ինչ դուրսում է՝ մարդիկ, լանդշաֆտ, անճաղությունը, բարյացակամությունը...

Գառնիի՝ հնագույն սաճարի տեսիլ, որը կարծես իր գաղափարով, ձուլված լինի լեռնային բնադասկերին, բռնվում է կոկորդ, սեղմվում է սիրտը, շաղկում է միտքը. այսպիսի բան չի՛ կարող լինել:

Քայլերով ժայռափոր հնագույն եկեղեցուն՝ երգեցողություն են լսում, որ հորդում է վերեփ, ֆայլում են հիմունսացած, դեղի փերիների ձայնը, դեղի վեր, ավելի վեր, և հայնվում են մի առանձնահատուկ վայրում, որտեղ ամեն ինչ այնպես է (այնպիսին է, մնացել է այնպես, ինչպես կար), ինչպես որ եղել է, միայն հնացել է սասնյակ դարերի ընթացքում, եթե ֆարն առհասարակ կարող է հնանալ: Ոչ մի նորատեղծ

Կատույս երկնի սակ,
կամ մի ոսկե ֆաղաֆ...

բան: Իսկ այնտեղ իսկապես փերիներ են, երիտասարդ հայ գեղեցկուհիներ՝ կոնսերվատորիական կրթությամբ: Երգում են:

Քաղաքի սնական մթնոլորտը հուզում է մինչև արցունքներ (արտասվելու ասիճան, իրական), մարդիկ իրենց սանն են, դա նրանց մեծ ընթանին է. Ուզում են՝ դուրս են գալիս ու դարում (առանց հայտարարության, առանց դաստիարակության թույլտվության՝ հուրախություն դաստիարակական անցողիկների), ուզում են՝ դուրս են գալիս օղեղայի սանդղատները և երգում են՝ արցունք ֆաճելով ունկնդրից: Պարում են և ծերուկները, ոչ դրոճեխոնակները: Տախիսները հրավիրում են իրենց մոտ՝ թրճոտի կամ կոնյակ հյուրասիրելու, և դա ոչ թե խոսեցնելու ժես է, այլ ինքնին բավականին իրական:

Պատահական համաժեշտերի մեջ այնպես է հայտնաբերվում: Երկու անգամ նման բան դաստիարակ: Մեկը Գեորգի Կուբայանն է, հայեցակարգային հայը (նրա բարեկամ էլ էլենոնրա Մ.-ի խոսքերով): Երիտասարդ սարիֆում՝ «ռուս մարդ» և ռուսաստանցի, որը, հասունանալով, ձգվեց դեղի իր արմատները: Եկավ Երեան՝ չունենալով ոչ տունուտեղ, ոչ լեզու: Այսօր նա հայերենից ռուսերեն նշանակալից թարգմանիչներից մեկն է, հանրագիտակ և ինտելեկտուալ, գրող, և դրա հետ մեկտեղ՝ բարեհամբույր, որը ցույց սվեց մեզ Երեանը:

Մի նոր ծանոթություն. նույնպես թարգմանիչ և մշակութաբան Արծվին: Պատահական խոսակցությունը հասցրեց օրինակալի թեմային, և Արծվին (որի համար ռուսաց լեզուն բնավ մայրենի չէ) խոսեց Նուկուտում Սավիցկիի թանգարանի և, իհարկե, Սարի մասին (որին նա գիտի բնագրի լեզվով), խոսեց «իր հերոսուհու»՝ Արմեն Օհանյանի (նույն իմն՝ Սոֆյա Էմանուելովնա Փիրուդայան) մասին, լեզունար մի դարուհի (հավանաբար՝ Մասա Հարիի ժառանգակից). նրա մասին Արծվի գիրքն, ավաղ, ռուսերեն չէ:

Միայն են չեն, որ ուղեւորության ընթացքում իմն վրա «փորձում են» նոր վայրը: Կցանկանալի՞ արդե՞լ այնտեղ: Այո՛, չա՛հ: Բայց, ավաղ, ցավոք, միայն ցանկանալով չէ:

Ռուսերենից թարգմանեց
ԱՇՈՏԵ ԲԱՅԺՈՒՅԱՆԷԼ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ, ԴՐԵՉԳԵՆ

Տամախարհային բժեկական համագումար՝
Միջերկրականեան ջերմութեան-սենդին նուիրում

Սեպտեմբեր 30-հոկտեմբեր 3 Գերմանիոյ գեղեցիկ Դրեզդեն ֆաղափն մեջ տեղի ունեցաւ համախարհային բժեկագիտական համամագումարը Միջերկրականեան ընթացական ջերմութեան-սենդին նուիրում, ծանօթ որդէս «Հայկական հիւանդութիւն» կամ «Երեանեան սենդ» անուններով, մասնակցութեամբ ամբողջ աշխարհէն հարիւրաւոր բժիկներու և գիտնականներու: Ամենամեծ դաստիարակութիւններն ունէին Իսրայէլը և Թուրքիան, իսկ Հայաստանը Տար հոգիով կը մասնակցէր: Սփիւռէն ներկայ էին բժիկ Վահագն Աղաճեանը (Կիոթոս) և նա (Գերմանիա)՝ որդէս մանկաբոյժ:

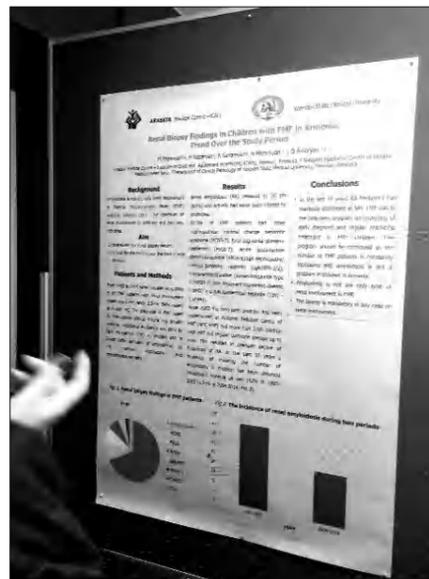
Կային նաեւ մասնակիցներ արաբական երկիրներէն, Յունաստանէն, Իսպանիայէն, Ֆրանսայէն, Հոլանտայէն, Գերմանիայէն, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն, նաեւ Ծափոնէն ու Չինաստանէն:

Հայաստանի դաստիարակութիւնը ելոյթ ունեցաւ երկու նեղ մասնագիտական դասախօսութիւններով՝

❖ Molecular modeling of complete tertiary structure of pyrin and influence of

mutatiojns on it- Գրիգոր Առաքելով
❖ Pulmonary hypertension in familial Mediterranean fever-consequence or coincidence- Աննա Սարգսեան և ներկայացուց երեք փոսթերներ:

Մեր փափախն է այս հարցով զբաղող բոլոր հայ բժիկներու և հիւանդներու ցանց մը ստեղծել:

ՐԱՖԷՒ ԳԵՆԵՐԿԵՆԷ
4 հոկտեմբեր 2015
bedikian2001@yahoo.de

Կամաց-կամաց

5 Այսինքն հետեւողներին կարող է թվալ, որ ինչ-որ տեղ ինչ-որ բան այրվում է, և կամ դառնալով է սկսվել, մարդիկ էլ ահա, փախչում են, թե չէ՝ էլ ինչն էլ դեմ է վազեն, ի՞նչ կարիք կա:

Ես չգիտեմ, թե որքանով կառ ունի հայաստանցիների դանդաղակցությունը և վազի հանդեպ սիրո բացակայությունը այն փաստի հետ, որ մենք այդպես էլ չենք դառնում եվրոպական երկիր՝ եվրոպական մայրաքաղաքով. գուցե և ոչ մի կառ էլ չունի: Դե, այսինքն, որդեսգի դառնամ եվրոպական երկիր, դեմ է

եվրոպայից մասնագետներ գան, մեր գերատեսչությունների հետ լայնածավալ աշխատեն, արդյունքում համառոտ փաստաթղթեր ստորագրվեն, որոնց կյանքի կոչելու համար դեմ է ֆաղափական կամ ու վճռակալություն լինի, իսկ երբ լինի՝ մենք կդառնանք Ըվեդիա, իսկ Երեանը՝ Սոսկոլով: Իսկ ֆանի որ չկա այդ կամ ու վճռակալությունը, մենք կամաց-կամաց ենք դառնում Ըվեդիա և Սոսկոլով: Գուցե, բայց մյուս կողմից, եթե մենք ուզում ենք, որ գոնե հանգստյան օրերին վաղ առավոտյան մեր երեանյան դաստիարակներից բացվի իս-

կական սոսկոլովյան տեսարան, դեմ է դրսում լինեն առնվազն յոթից-ութ կիսասաբանով և սորոսային անթե Երեանը կվազորներ՝ անկախ սեղից և գիրության ասիճանից: Ոչ թե «մաշենք», որոնք, ի դեպ, միակ բանն են, որ մենք չենք սիրում կամաց-կամաց վարել: Ի դեպ, մեքենաների մասին. երեանյան կիսամարտնի մրցանակակիր գերմանացի, դարձվում է, Գերմանիայում մեքենա չունի, փոխարենը՝ համախ վազում է, բացի այդ՝ հեծանիվ ունի: Ծիծաղելի է, չէ՞...

ՀՈՒՄՈՐ ԱՖՅԱՆ

Ո՞վ իրավունք ունի
ասել. «Հայաստանը
աղվոր է»

Մեր հասարակության մեջ վաղուց արդեն անեկոտի է վերածվել սփյուռքահայերի այն խոսքը, որ ֆայլում է՝ լայն ժողովրդից, գոչում է «Մասիսը, մեր Մասիսն այնքան աղվոր է», գոնում է խորհրդանշանային իրեր, Հայաստանում մնում առավելագույնը երկու շաբաթ և վերադառնում իր բնակած երկիր:

Առաջին հայացքից նման մարդն ամենեւին էլ արժանի չէ ծաղրի. նա այցելում է իր դադարի հայրենիքը, կամ Արեւմտյան Հայաստանից, կամ Կիլիկիայից արմատներ ունենալու դեպքում՝ իր դադարի երազած անկախ հայրենիքը, տեսնում է Արարատ լեռը՝ մինչ այդ միայն դրոշմների միջոցով կամ լուսանկարներով իրեն հասած, և հեռանում է՝ «Կեսանալով» հայրենիքից: Եվ եթե անգամ հայաստանցիները չգիտեն Վարդգես Պետրոսյանի դիմումը խոսքը, նրանք ենթադրեալ կարող են հարցնել հասկացության հետ համատեղելի չէ կեսանալու հասկացությունը:

Իսկ Պետրոսյանը հեռավոր 1980 թվականին գրում էր. «Կեսացանք... Այսինքն կեսացանք՝ երեանից, Մասիսից, Ծիծեռնակաբերդից, որտեղ հուշարձան են ստրում 2 միլիոն զոհերի համար: Կեսացանք. կարծես թե հայրենիքը խորված է, զարեղուր կամ երգ, որ լսում են հազար անգամ»:

Սակայն ոգեւորություն ի սիրտ դեմ է նեղ, որ հանդիմանում են նաեւ յուրահասուկ սփյուռքահայեր, ովքեր գալիս են Հայաստանում բարի բուն իմաստով «կենցալու»: Հայաստանի ուսանողական ջոկատներ կազմակերպությունը, հաշի առնելով նաեւ խորհրդային Միության սարիներին իր գործունեությունը, արդեն հիսուններորդ սարին կազմակերպում է կամավորական աշխատանքի ծամբարներ Հայաստանում: Այս սարվա անունը Բուսաբանական այգում սեղակայված նման ծամբարում որդես կամավոր էին աշխատում ոչ միայն ֆանանյա երիտասարդներ, այլ և երկու հիսունն անց ֆույրեր՝ Մարի-Թերեզ և Միշել Չամսայանները:

«Մենք էլ հորական, էլ մորական կողմերից հայ ենք, ամբողջովին հայ, բայց առաջին անգամ ենք Հայաստանում,՝ ժողովում է սիկին Մարի-Թերեզը,՝ մեզ համար կարեւոր էր հենց այս սարի առաջին անգամ այցելել Հայաստան՝ կաղված Հայոց ցեղասպանության հարյուրամյակի հետ»:

Թե ինչու ֆույրերը չեն այցելել Հայաստան Ցեղասպանությունը ոգեւորչող միջոցառումների կիզակներ արդիվ, դարձվեց խոսակցության կեսից: «Ես չի ցանկանում դարձալու որդես գրասարչիկ գալ, դեմ է երկրով մեկ և հեռանալ: Ես կարի ունեի ինչ-որ մնայուն բան ինձնից հետո թողնել, Հայաստանի համար որեւէ լավ բան անել: Եվ ֆանի որ ֆինանսադես չեն կարող օգտակար լինել Հայաստանին, որոճեցի գործի դնել ձեռքերս», - դասում է սիկին Մարի-Թերեզը՝ համոզված լինելով, որ ֆույրը լիովին համաձայն է իր հետ:

Երկու շաբաթ տեղ կամավորական ծամբարի աշխատանքային գործընթացի հիմքը Բուսաբանական այգին մարել էր, վերջին ժրանում այրված սարածից կարգի բերելը, ավելորդ խոսածածկի ազատելը: Տարիքն առած ֆույրերը շոգ արելի սակ տար օր Երեանի սֆանջան աշխատել են զվարթ երիտասարդների կողմից և Երեանի հայրենիքի հետ: Ծամբարի ջանքերով ամբողջովին բացվել է խոսածածկի սակ զսնվող և Բուսաբանական այգու այցելուներին անհայտ կասկաղը, ընդհանուր առմամբ այգին վաշիւլչ տեսի է եկել:

Աշխատանքային առօրյայից դուրս՝ կազմակերպությունը հոգացել էր նաեւ, որ իր կամավորները այցելեն Հայաստանի տեսարան վայրերը: Զույրերն ամենից Երեան հավանել էին Եջմիածին ֆաղափը և Սեւան լիճը:

Զույրերը հայրենիքով միայն մի ֆանի արտահայտություն գիտեն. «Ես հայ եմ», «Հայաստանը Երեան աղվոր է», «Մենք Երեան կարի ենք Հայաստանը»: Եվ նրանց շուրթերից Հայաստանի աղվորության մասին մեկնաբանությունը ամենեւին անեկոտի թեմայի առիթ չէ, այլ վեղի կամ գոնե հուզիչ դաստիարակ...

ՄԱՆԱ ԳՈՐԿՈՍՅԱՆ

ՀՈԿԻԿ ԱՅՅԱՆ

Իմ կարծիքով Ջառա Արամյանը լավ էլ ճիշտ է անում, որ Երեւանի ֆաղափառեցարանի իրեն նվիրած բնակարանից չի հրաժարվում: Ավելին, Ջառա Արամյանը լավ էլ ճիշտ է անում արտահայտվում այս թեմայի շուրջ՝ ասելով. «Իսկ եթե ձեզ բնակարան տալիս, կհրաժարվե՞իք»: Իսկապես, դասկերպար երկու տարածք երեխաներ ունեւ, աղբում եւ փոքրիկ բնակարանում՝ ամուսնու, ամուսնու ծնողների, եղբոր, վերջինիս կնոջ եւ երկու երեխաների հետ, եւ մի անգամ, երբ դուք համով տղան փաթաթելիս եւ լինում, հայտնում են, որ Երեւանի ֆաղափառեցարանը ձեզ բնակարան է նվիրել, միայն ձեզ, այլ ոչ թե նաեւ ամուսնու ծնողներին, ամուսնու եղբորը, վերջինիս կնոջն ու երկու երե-

ղեն ասացինք, ֆաղափառեցարանի որոշումն սեփականութեամբ չէ: Կոնկրետ Ջառա Արամյանի մասով կարող եմ ասել. «Ջառա Արամյանը աղբում եւ ստեղծագործում է Երեւանում, բնակվում է ամուսնու, երկու տարածք երեխաների, ամուսնու ծնողների, ամուսնու եղբոր, վերջինիս կնոջ եւ երկու երեխաների հետ համատեղ եւ հանդիսանում է բնակարանային թայմանների խիստ կարիփավոր: Հաշվի առնելով բնակարանային թայմանների բարելավման անհրաժեշտությունը, ստեղծագործելու համար թայմաններ աղափարկելու նպատակով մեկվել է ավագանու սույն որոշման նախագիծը»: «Սույն որոշումն» էլ, ինչպես հասկացանք՝ Ջառա Արամյանին բնակարան նվիրել է: Կարող եմ վահրամ Սահակյանին բնակարան նվիրելու

նվեր ստացել, քանի որ՝ «Պերձարազյանը աղբում եւ ստեղծագործում է Երեւանում, բնակվում է կնոջ եւ զավակի հետ համատեղ եւ հանդիսանում է բնակարանային թայմանների կարիփավոր»: Մենք, անուշ, չենք հորդորում բոլոր այն մարդկանց, ովքեր աղբում եւ ստեղծագործում են Երեւանում, վարձով կամ՝ ամուսնու ողջ ընտանիքի հետ համատեղ, եւ զրկված են նորմալ ստեղծագործելու թայմաններից, ինչպես նաեւ հանդիսանում են բնակարանային թայմանների կարիփավոր, գնալ ֆաղափառեցարան եւ հեթազրվել՝ բնակարան ստանալու համար, քանի որ մենք հրաշալի գիտենք, որ Երեւանի ֆաղափառեցարանում ճեմեր չեն բաժանում, բայց ամենակարեւորը՝ հենց Դավիթ Ամալյանի, Վահրամ Սահակյանի, Պերձարազյանի

Ընտրականություն, Տարնն թարնն Մարգարյան

խաներին: Պարզ չէ, որ չեմ հրաժարվի, ավելին՝ լավ կուրախանա, ինչի արդյունքում ձեր փաթաթած տղան ամենահամուրթ կլինի ձեր երեխա դաստասած բոլոր տղաներից:

Ուրեմն, եթե այս դաստասած մեջ ամենեղներ կան, աղա մրան բնակարան նվեր ստացողներն են:

ֆաղափառեցարանի «սույն որոշման նախագիծը». «Վահրամ Սահակյանը ՀՀ Գրողների միության անդամ է, եւ աղբում ու ստեղծագործում է Երեւանում, սակայն բնակվում է վարձով մեկ սենյականոց բնակարանում՝ զրկված լինելով ստեղծագործելու նորմալ թայմաններից: Նա ամուսնավորված է եւ վերջինիս հայրական սանը բնակվում են մայրը, փայրը, նախկին կինը եւ երկու տարածք երեխաները: Հաշվի առնելով Վահրամ Սահակյանի անցած ստեղծագործական ուղին, ինչպես նաեւ բնակարանային թայմանները բարելավելու անհրաժեշտությունը, ստեղծագործելու համար թայմաններ աղափարկելու նպատակով, մեկվել է ավագանու սույն որոշման նախագիծը»:

նի օրինակով գիտենք, որ նորմալ ստեղծագործելու համար ամենեւին էլ կարելու չէ սեփական բնակարան ունենալը: Հակառակ դարազայում այս երեքը մեզ մինչեւ հիմա ուրախացրած չէին լինում նորմալ ստեղծագործություններով: Հիմա նրանք բնակարան են ստացել ֆաղափառեցարանից, այսինքն ֆաղափառեցարանի մասով իրենք այլեւ նորմալ չեն ստեղծագործելու, փոխարենը շնորհակալություն են հայտնելու Տարնն թարնն Մարգարյանին:

Այլ հարց է ֆաղափառեցարանը, ավելի ճիշտ՝ ֆաղափառեցարանի որոշման սեփառը, ըստ որի էլ Ջառա Արամյանը, ինչպես նաեւ երգիչ Դավիթ Ամալյանը, գրող Վահրամ Սահակյանը եւ Սոփոկրատյանի անվան օդերայի եւ բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնի մենեջերից Պերձարազյանը Երեւանի ֆաղափառեցարանից տուն են ստացել՝ ամեն մեկին մի հաս չէ, յուրաքանչյուրին՝ մեկական: Չմայած, կարծում են, եթե ֆաղափառեցարանն այս մարդկանց տուն է նվիրել, այդ թվում՝ «ստեղծագործելու համար հարմարավետ թայմաններ ստեղծելու նպատակով», աղա ավելի արդյունավետ կլինեին այս առումով, եթե այս բոլորին մի բնակարան նվիրեք, ինչի արդյունքում մեկ բնակարանում կհայտնվեին Ջառա Արամյանը, Դավիթ Ամալյանը, Պերձարազյանը եւ Վահրամ Սահակյանը, եւ մեզ կնվիրեին նորանոր՝ համատեղ ծնված ստեղծագործություններ: Օրինակ, Վահրամ Սահակյանը նոր թիեւ կգրեք, Դավիթ Ամալյանը՝ դրա համար երաժշտություն, Պերձարազյանը կերպեր թիեւսում, իսկ Ջառա Արամյանն էլ բոլորի համար համով տղան կփաթաթեք, դարբերաբար հետաքրքրվելով Պերձարազյանից, թե վերջինիս համար ի՞նչ ասել է երգել եւ կամ՝ ինչո՞ւ են աւանդ սերունդները դեղնում:

Ներողություն խնդրելով Դավիթ Ամալյանից, մենք, շրջանցելով իրեն, այստեղ կներկայացնենք նաեւ Պերձարազյանին «սույն որոշման նախագիծը», մանավանդ որ Ամալյանը եւս բնակվում է վարձով եւ, հետեւաբար, նա եւս «չունի ստեղծագործելու համար նորմալ թայմաններ». բացի այդ՝ Ամալյանը նաեւ «ավանդ ունի հայ երգարվեստի տարածման եւ զարգացման գործում...»: Ինչ վերաբերում է Պերձարազյանին, աղա նա բնակարան է

Ի դեպ, Երեւանում աղբող նրաստեղծ ընտանիքների շուրջ կեսը բնակվում է վարձով եւ հանդիսանում է բնակարանային թայմանների խիստ կարիփավոր: Հա, այդ ընտանիքներից շատերում ստեղծագործողներ են, որոնք ստեղծագործելու համար չունեն նորմալ թայմաններ... Ինչպես եւ նման թայմաններ չունեք իր հետ ֆաղափառեցարանից մեկում համատեղ աղբող առնե՞սի մասին երաժշտություն գրած Լյուդվիգ վան Բեթհովենը:

Իմիջիայլոց, չի՞ դաստասավում արդյոք մեր ֆաղափառեցարանը Բեթհովենին Երեւանում բնակարան նվիրել՝ «նորմալ ստեղծագործելու թայմաններ տրամադրելու նպատակով», անուշ՝ հետմահու:

Ի ՀՈԿ

Մթիգ Լյունդսթրյոն (1935-2015)

Կորցրիմ մի լավ մարդու, մի բարեկամի... Անտառաբնակիցն է անժամանակ դաժան մահը դուռը թակեց եւ մեզանից խլեց մի լավ լավ բարեկամի, մի մարդու, ով վերջին ֆան արիների ընթացքում եղավ հայրության, հասկալիս լավագույնս հայրության մեծերին ու հարազատը, առանց դուրս գալու ակնկալության. իր գրող մտածողական գրական-գեղարվեստական լեզուն գիտելիքներով ու իսկական մարդու ֆաղափառեցարան-հասարակական մոտեցումով նպաստեց հայ ժողովրդի մշակույթի, գրականության եւ արվեստի տարածմանը, ինչպես նաեւ ցեղասպանության դասադարձման գործում հետադարձադարձները բերեց իր նպաստը:

Մթիգ Լյունդսթրյոնը Շվեդական դեմոկրատիայի միգրացիոն գծով նախկին խորհրդատու է եղել, աղա 1990 թվականից որդես գրող եւ հրատարակախոս գրել եւ մասնակցել է ավելի քան 30 ամուսնու գրեթե լույս աշխարհ գալուն՝ հասկալիս մշակույթի եւ գրականության ոլորտներում: Աշխատակցել է բազմաթիվ թերթերի, որոնցից կարելի է նշել «Նուրդենս թիդնինգը», «Սթադսնեթթը», «Վերթան ի ֆոյուրը» եւ այլն:

2007-ին նա «Նվագիր իմ դուրդուկը» բանաստեղծության անգլերեն թարգմանությունն ընդգրկվել է Երեւանում հրատարակված «Կարծիք ինչպես ընկույզ, մեղձ՝ ինչպես երաժշտություն. աշխարհի գրողները Հայաստանի եւ հայերի մասին» անգլերեն անթրոլոգիայում: Նա վերջին հրատարակություններից է «Մտածված եւ տղված» հոդվածների եւ բանաստեղծությունների ժողովածուն, որտեղ առկա է նաեւ նրա հոդվածը շվեդաբնակ դասակարգաբանի Կարինե Հելման Գեյնրոգյանի մասին:

2012 թվականին Հայաստանի գրողների միության եւ Մշակույթի նախարարության հովանավորությամբ հայոց գրատարության 500-ամյակի առթիվ Արծի Բախչինյանի, Մթիգ Լյունդսթրյոնի եւ իմ մասնակցությամբ Երեւանում հրատարակվեց «Արաբի շուրջ մեր» 22 ժամանակակից հայ բանաստեղծների ստեղծագործություններն ընդգրկող հայ ժողովրդի լավագույն անթրոլոգիան:

Մթիգ Լյունդսթրյոնը 20 երկար տարիներ Շվեդիայի տարբեր ֆաղափառեցարանում հանդես է եկել դասախոսություններով եւ ասումնով, հասկալիս դասակարգաբանի Կարինե Գեյնրոգյանի համագործակցությամբ, որը կատարել է Կոմիսսիոն եւ հայ անվանի այլ կոմիտեիներին երաժշտությունը զանազան բեմերում: Նա ամեն տարի գրեթե առանց բացառության Աղբիյան հուշ-երեկոների անդակաս մասնակցեց է եղել: Հասկալիս Ցեղասպանության 100-ամյակի տարելիցին նա իր ամենացորե մասնակցությունը բերեց Սոկոլովում եւ Ուփսալայում:

Ցեղասպանության 100-ամյակին նվիրված վերջին ծրագիրը, որ Սոկոլովի կենտրոնական համայնի գրադարանում թիշի տեղի ունեւար սեպտեմբերի 17-ին եւ լավագույնս թարգմանությամբ թիշի ներկայացվել Մեծ եղեռնին զոհ գրողներ Գրիգոր Զոհրաթի, Դանիել Վարուժանի եւ Սիմոնյանի երկերի նմուշների՝ Մթիգ Լյունդսթրյոնի ընթերցանությամբ, տեղի ունեցավ, սակայն ցավով՝ առանց նրա ներկայության... Նա չհասցրեց անգամ Վարուժանի եւ Սիմոնյանի երկերի մեր համատեղ թարգմանական վերջին հանդիպումներին մասնակցել...

Այդ օրը մենք թիշի միասին ճաշեցինք եւ ծրագրեցինք աղագայի մեր թարգմանական եւ համատեղ աշխատանքները, սակայն առավոտյան կանուխ զանգեց եւ հայտնեց իր անտառաբնակի եւ կարծես օդից բուսած անբուժելի հիվանդության մասին եւ այն, որ բժիշկները ոչ մի հուսադրով բան չեն ասում...

Այսօր, մեր բազմաթիվ աշխատանքների կողմից կիսատ մնաց նաեւ հայ գրականությանը նվիրված մեր հաջորդ լավագույն անթրոլոգիայի իրականացումը: Ցավալի է նաեւ, որ նա եւս ծրագրել էինք այս ամիս այցելել Հայաստան, դա լինելու էր նրա առաջին այցելությունը... բայց ցավով, Հայաստանը տեսնելու նրա ցանկությունը մնաց որդես երազանք...

Մթիգ Լյունդսթրյոն, հիշատակը անմոռաց թող լինի...

ԿԱՐԻՆԵ ԳԵՅՆՐՈԳՅԱՆ
Եվրոպայի Տայերի համագործակցող նախագահ
Շվեդիա, Ուփսալա, 2015, հոկտեմբեր

ԵՐԿԱՆԴ ՀԱԿՈՒՅԱԼ

Հայաստանի դասանկերը հավաքականը հոկտեմբերի 1-4-ը մասնակցեց Պորտուգալիայում ընթացող Եվրոպայի մինչև 17 տարեկանների 2016 թ. առաջնության ընտրական փուլին: Հայաստանի հավաքականն ընդգրկված էր 9-րդ խմբում, որտեղ նրա մրցակիցներն էին Պորտուգալիայի, Անգլիայի և Սան-Մարինոյի դասանկերը:

Հայկական ֆուտբոլի անհուսալի ադազան

Հայաստանի արքայազնի հավաքականներն իրենց ելույթներով ցույց են տալիս, որ հայկական ֆուտբոլի ադազան, մեղմ ասած, անհուսալի ձեռքերում է: Սա թերևս վերաբերում է նաև ազգային հավաքականին:

Սեպտեմբերի 24-ին Հանրադատական մարզադաշտում տեղի ունեցավ Հակոբ Տոնոյանի անվան սուպերգավաթի հանդիպումը: Պատվավոր գավաթը խաղարկեցին Երեանյան 2 թիմերը «Միկան» ու «Փյունիկը»: Պատվավոր բառն այս դարձապարտում ամբողջովին արժեզրկվում է, քանի որ սուպերգավաթային հանդիպումն իր հետաքրքրությունն ամբողջովին կորցրել էր ոչ միայն երկրագունների, այլ՝ ղեկավարների, այլ՝ ղեկավարների ու մարզիչների համար:

Ընդհանրապես, ֆուտբոլային Եվրոպայում մեծ կարեւոր հանդիպումներից օրեր առաջ ֆուտբոլային սրամարտություն է իջնում, փողոցներում զովազդային վահանակների միջոցով հիշեցնում են խաղի մասին, ինչն էլ խթան է հանդիսանում երկրագունների ավելի մեծ թվերով մարզադաշտ հաճախելուն: Երբեք էլ մեր մարզային ֆուտբոլային սրամարտությունը ինչ թե աս լինում է միայն ազգային հավաքականի հանդիպումների օրերին, սակայն երբ ֆուտբոլային հանրությանը դասազանց կերպով չի տեղեկացվում հանդիպման մասին, ոգետրիչ գովազդներ չեն լինում, ադազան ավելորդ է խոսել մարզադաշտ հաճախելիության մասին: Հարկ է նշել, որ հայկական ոչ մի հեռուստանկերություն հանդիպումը չցուցադրեց:

Անդրադառնալով սուպերգավաթային մրցավեճին ղեկավարները, որ խաղի կարեւորությունն այնքան էլ չէր, որ թիմերը խաղադաշտ

էին դուրս եկել զրեթե 2-րդ կազմերով: Ինչեփցե, «Փյունիկը» հաղթեց, և նույնիսկ դարձեց մեծ հաջողության ժամանակ չզգացվեց սուպերգավաթային հանդիպման «համն ու հոսը»: Գավաթը հանձնվեց հաղթող թիմին ու ռոտեներ անց թիմերը հեռացան խաղադաշտից: Նույնիսկ ավանդական դարձած հրավառությունն ու մարզադաշտի շուրջ հաղթական վազը այս անգամ բացակայում էին:

Հետաքրքրաշարժ է, որ «Փյունիկ» գլխավոր մարզիչ Սարգիս Հովսեփյանը լրագրողների հետ զրույցում խոսելով սուպերգավաթային մրցավեճում 2-րդ կազմ դուրս բերելու մասին ասել էր հետեւյալը. «Չէի ասի, թե հետաքրքրությունը ցածր է սուպերգավաթի հանդիպման նկատմամբ: Գործի մեջ տեսանք դասանկերին: Ուրախանում եմ, որ այդ խաղին կարող ենք դասանկերին տեսնել գործի մեջ: Այդ խաղին տեսա հայկական ֆուտբոլի ադազան, այդ երիտասարդ

ները հետագայում կարող են ընդգրկվել ազգային հավաքականներում:

Դժվար է ասել, թե ինչ ադազան է տեսնում Սարգիս Հովսեփյանը, բայց փաստ է, որ հայկական ֆուտբոլը՝ մասնավորապես ներքին առաջնությունը զսնվում է անդունդի եզրին: Նախորդ մրցաշրջանից առաջ ինչ էր մնում բարձրագույն խմբին հրաժեշտ արձանակից 8 թիմերից մեկը՝ «Ուլիսը», սակայն վերջին տարիներին թիմը նոր սեփականատերեր ձեռք բերեց: Այս արդյունքն այս օրերին բախվեց արդեն «Միկան» և խնդիրը նույն լուծումը ստացավ:

Վերջերս հայկական ֆուտբոլը հերթական ծանր հարվածը ստացավ: Բարձրագույն խմբի մասնակից Երեանյան «Արարատը», որն իր սնային հանդիպումներն անցկացնում էր Հրազդան մարզադաշտում, այսուհետ հանդես կգա Վազգեն Սարգսյանի անվան հանրադատական մարզադաշտում, քանի որ Հրազդանը սնանկ է ճանաչվել: Տեսնենք, թե ինչ հանգուցալուծում կստանա խնդիրը: Ցավալի է, որ մեր ֆուտբոլային հոդաբանություններից մեկն այսօր զսնվում է մեծ անմխիթար վիճակում և հայտնի չէ, թե ինչ ադազան է ստացնում նրան:

Հայկական ֆուտբոլում առկա խնդիրների մասին կարելի է խոսել երկար: Առաջիկայում ադազան է ազգային հավաքականի երկու հանդիպում: Եվրո-2016-ի ընտրական փուլն ամբողջությամբ ձախողած Հայաստանի ազգային հավաքականը կփորձի վերջին 2 խաղերում վերաճախել երկրագունների վստահությունը: Սարգիս Հովսեփյանի թիմը հոկտեմբերի 8-ին Նիսի ֆաղափում ընկերական հանդիպում կանցկացնի Ֆրանսիայի ընտրանու հետ, իսկ 3 օր անց, Եվրո-2016-ի ընտրական փուլի վերջին խաղում, Երեանյանի «Հանրադատական» մարզադաշտում կմրցի Ալբանիայի հավաքականի հետ:

Առուն իր հետ բերեց կինոյի գույները

Արդեն ութերորդ արդյունաբերական իր հետ բերում է Կինոառունը, եղանակ, որը լցվում է կինոյի գույներով: Հոկտեմբերի 1-ից մեկնարկել է հայկական ազգային կինոյի մեկամսյակը ինչպես մարզերում ու զորամասերում, այնպես էլ Երեանյան ֆաղափ թուր համայնքներում, դրոշմներում ու բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում: Մինչև նոյեմբերի 4-ը կցուցադրվեն հայկական հին ու նոր ֆիլմեր, հանդիպումներ՝ կինոգործիչների հետ, հոբեյանական երեկոներ:

«Կինոառուն» շնորհիվ մարզերում եւս կակցվածա մշակութային կյանքը, քանի որ բնակչությունը զրեթե ամեն ինչից կտրված է և այս փառատունը հնարավորություն է ընձեռում հաղորդակից լինել մշակութային, տեղեկանալ նոր ֆիլմերի մասին և ադազանով ժամանցը:

Ինչպես անցյալ արդյունաբերական իր հետ բերում է Կինոառունը՝ ծրագրի կինոնկարները կցուցադրվեն Երեանյան դաշտում համալսարանում, Խ. Աբովյանի անվ. դաշտում մանկավարժական համալսարանում, Թատրոնի և կինոյի դաշտում ինստիտուտում, Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարանում: Փառատունին միացել է նաև Երեանյան մշակութային դաշտում:

Հոբեյանական երեկոների դաշտում այս արդյունաբերական իր հետ բերում է Կինոառունը՝ ծրագրի կինոնկարները կցուցադրվեն Երեանյան դաշտում համալսարանում, Խ. Աբովյանի անվ. դաշտում մանկավարժական համալսարանում, Թատրոնի և կինոյի դաշտում ինստիտուտում, Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարանում: Փառատունին միացել է նաև Երեանյան մշակութային դաշտում:

Ծրագիրը մեծ տեղ է հասկացնում

նաև ՀՀ զորամասերին ու սահմանամոտ համայնքների գյուղերին, որտեղ կցուցադրվեն ռազմահայրենասիրական բնույթի կինոնկարներ: Ձիվան Ավետիսյանի «Թեանիկը», Արսակ Ջիլֆիմյանի «Զեզոն գոշին», Հրաչ Զեբեչյանի «Գարեգին Նժդեհը», որոնք նույնպես կցուցադրվեն ՀՀ զորամասերում և սահմանային գյուղերում:

«Կինոառուն» ծրագրի առանցքում է նաև Հայոց ցեղասպանության թեման և այս արդյունաբերական իր հետ բերում է Կինոառունը՝ ծրագրի կինոնկարները կցուցադրվեն Երեանյան դաշտում համալսարանում, Խ. Աբովյանի անվ. դաշտում մանկավարժական համալսարանում, Թատրոնի և կինոյի դաշտում ինստիտուտում, Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարանում: Փառատունին միացել է նաև Երեանյան մշակութային դաշտում:

Փառատունը կամփոփվի նոյեմբերի 4-ին, և այդ առթիվ կհայտարարվեն նաև ուսանողների համար կազմակերպվող գրախոսականների մրցույթի արդյունքները:

ՄԱՆՆԱ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

Մարտին Մֆրսեզեի նոր ֆիլմը կկոչվի «Իռլանդացին»

Մարտին Մֆրսեզեի նկարահանում է նոր ֆիլմ՝ «Իռլանդացին», որի գլխավոր դերակատարը Ռոբերտ դե Նիրոն է: Նրան ֆիլմում երիտասարդացնելու են այն նույն սեխնոլոգիայի օգնությամբ, որն օգտագործվել է «Բենջամին Բաթոնի հանելուկային դասնությունը» ֆիլմում, հաղորդում է Digital Spy-ը:

«Մենք այժմ Մարտին Մֆրսեզեի հետ աշխատում ենք «Իռլանդացին» ֆիլմի վրա: Այնտեղ ժամանակի առումով ավելի վաղ քաղաքի դրվագներ կան, որոնց համար մենք իմ արտադրողի հետ կապված փորձեր ենք անում: Ընդ որում դա վերաբերում է ոչ միայն ինձ, այլև մյուս դերասաններին», - լրագրող է դե Նիրոն:

Դերասանի խոսքով ֆիլմի նկարահանումները ղեկավարել է սկսվել մինչև 2015 թվականի վերջը: «Իռլանդացին» հիմնված է Զառլո Բրենդի «Ես լսել եմ դուք ներկում եք տունը» գրքի հիման վրա, որը նվիրված է ֆիլլեր Ֆրենկ Շիրանին:

Բացի Ռոբերտ դե Նիրոյից, ֆիլմում կհայտնվեն Ալ Պաչինոն, Ջո Փեչին և Բոբի Զաննալան: Դա կլինի Մֆրսեզեի իններորդ լիամետրաժ կինոնկարը դե Նիրոյի մասնակցությամբ. նրանք միասին ստեղծել են այնպիսի ֆիլմեր, ինչպիսիք են «Տախիսը», «Կասալոն ցուլը», «Կազինո» և «Փառաշեղ զոաները»:

Մ.Տ.

«Արամ, Արամ» ֆիլմը լուսանջելեայան համայնքի մասին է

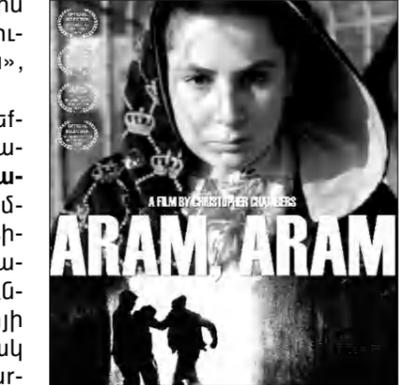
Հունիսին Լու Անջելեսի, սեպտեմբերի 1-ին Մոնթեալի կինոփառատնում և այնուհետև Ֆրեզնոյում և Բոստոնում ցուցադրվելուց հետո «Արամ, Արամ» ֆիլմը Գլենդեյլի «Սիմիլի» կինոթատրոնում է եկրան բարձրանալու, իսկ նոյեմբերի 1-ին էլ՝ Ուոթերթաունում: Այս մասին է նշել լուսանջելեայան ռեժիսոր Զիլիպեթ Զեմըրը, ավելացնելով, որ մեծադերում տալիս է Հայաստան այցելությանը և «Ոսկե ծիրան» կինոփառատնին իր մասնակցությամբ:

նացավ: Դա մի գոյրիկ դասնություն է 12 արտերկրյան մի դասնուն մասին, որին իր ծննդավայր Բեյրութից արեւելյան Հոլիվուդում (ԱՄՆ) զսնվող

այստեղ ադազան հայերի կյանքին և արեւել-արեւմուտ մշակութային հարաբերություններին», ասել է նա:

Ըստ «Արմինյն Միրո-Սիլեթթեթթ» ծաբաթաթերթի գլխավոր խմբագիր Ալին Գրիգորյանի հաղորդագրության, Զեմըրը հաճախել է Կոնեկտիկուտի Ուելթեյան համալսարանը, այնուհետև նաև Լու Անջելեսի ամերիկյան կինոյի ինստիտուտը: Որոշ ժամանակ փորձել է անկախ ֆիլմեր արտադրել, բայց հետո անցել է հեռուստատեսային նկարահանումների: Ծրագիր ծրագրից հետո իրականացնելուց զգացել է, որ ժամանակն է նկարահանել գեղարվեստական ֆիլմ: Արդյունքը եղել է «Արամ, Արա-

մը», որի դերասանական խմբում ընդգրկված են Ջոն Ռուհինյանը, Լեոն Շարաֆյանը, Սեւակ Հակոբյանը, Ալլա Թունանյանը և Ինգա Սամբուլյանը:

Ս.Յ.

Ի դաստիարակություն վարորդների

Բոլորովին վերջերս համա- խարհային լրատվամիջոցները լայնորեն ազդարարեցին հա- մայն հայության համար հաճելի մի իրողություն՝ Հայաստանում արդարադատության նախարար է նշանակվել մի կին, որը ա- մենագեղեցիկն է մոլորակի բոլոր նախարարուհիների մեջ: Եվ եթե հայ կանանց մի մասը կարող էր նախանձով լցվել այդ փաստի նկատմամբ (դե, կինը մնում է կին), ապա հայ զու- մարդիկ միաձայն էին իրենց համակրանում՝ արժանի է այդ կոչմանը: Մնում էր միայն ստասել, թե այդ բնական գե- ղեցկությունը ինչ ազդեցություն կունենա նրա հետագա գործու- նեության վրա:

մեջ եւ եւ ուղեւորների ծովա- կալ Իսակովի փողոցի հայտնի «փոսը» (չգիտեմ ինչու են երե- ւանցիները այդ վերագեցնյա շի- նությունն այդպէս անվանել): Հերթադաս ժամերը անենայն արժանադատությանը իմ սխալը ճշտաժամակերպով, ժո- ղովրդական լեզվով ասած, «կոխեց աչքս»: Նույնիսկ ան- հարմար զգացի: Ինձ միտքա- րեցի, որ այդ օրը երեւի ներկա են եղել Հայաստանը կործանող արագադրի վերաբերյալ որեւէ մասնը ասույթի եւ հուզված ու մտախռոված աչքաբոլոն արե- լի:

Մնում: Երեւի ժամ անջալից հերթի կանգնելուց հետո վճարե- ցի եւ դեմաքսիմալ ժամանակ սու- զանք, եւ Հարկադիր վարձը: Հերթի մեջ մեծաթիվ էին բախ- սակից ընկերները, որոնց վրդով- մունքը անսահման էր: Սակայն այդ արանում եւ հասցրի ոչ դաստիարակ գրուցելու գերա- ճեցության մի ֆանի աշխատա- կիցների հետ եւ իմ այն հարցին, թե չհրազեկված վարորդ ինչու թիֆի չափի Հարկադիր միջան- ցները, լսում էի նույն կենսա- հաստատությանը՝ դա ար- դեն մեր գործը չէ, մենք դասվե- ր ենք սահման եւ կասարում ենք մեր դարձակառությունը: Գնացել եւ ձեր հարցերը դարձրեք դեմաքս- ճեցությունում ու «փոսում»: Բյուրուկրատիայի անձայր մի շո- քա: Հետաքրքիր է, ժամա- նակին ինչպէս ավարտեցին այդ հարցի շուրջ հայոց խորհր- դարանում ծավալված բռուն բա- նավեճերը, ինչ սկզբին մասնա- վորապէս դաստիարակ Նիկոլ Փաշինյանի բացահայտ վարու- դանէ կրակոս ելույթները:

ՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ՆԱԵՐՈՒԹՅՈՒՆ Մոսկվա-Երեւան

Մեր ժամանակա- վոր հասցեն

Տարածքների հիմնանորոգ- ման դասճառով **Ռամկավար Ազատական կուսակցու- թյան Հանրադատական վարչություն** ու «Ազգ» թեր- թի խմբագրությունը ժամա- նակավորապէս տեղափոխվել են Ե. Կողբացի փողոցում, Մաշտոցի անվան դուրակի մերձակայքում 20/3 հասցեում գտնվող շէնք: Բնականաբար էլեկտրոնային հասցեները մնում են նույնը, իսկ հեռա- խոսահամարներն են՝ **098-58-29-60, 091-58-29-60:**

Ազգ-ը առաջարկում է գրահրատարակչական ծառայություններ

«Ազգ»-ի խմբագրությունը ընդո- լում է գրերի, գրույթների, բրոշյու- րների, ամսագրերի եւ տարբերի՝

- ◆ Խմբագրման
- ◆ Շարվածի
- ◆ Սրբագրման
- ◆ Ձեւավորման
- ◆ Էջադրման
- ◆ դասվերներ արեւելահայերեն եւ արեւմտահայերեն, դասական եւ ժամանակակից հայաստա- նյան ուղղագրությամբ:

Նաեւ՝ խմբագրության բազմաձևուտ աշխատակիցները կարող են ռուսե- րենից, անգլերենից, ֆրանսերենից, թուրքերենից եւ արաբերենից ոչ գե- ղարվեստական նյութերի թարգմա- նություններ արտադրել անթերի կեր- րով, ողջախոս ժամկետներում:

Հասցե՝ Հանրադատության 47, 3-րդ հարկ: Հեռախոսներ՝ 58-29-60, 098-58-29-60, 060-27-11-15 Էլ. փոստ՝ arev@azg.am, azg@azg.am, ani.grigoryan.73@mail.ru

www.armcongress.am

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ Հրատարակութեան ԻԳ Տարի Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ Երեւան 0010, Հանրադատության 47 e-mail: azg@azg.am, azg2@armcongress.am www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր 3ԱՎԸՐ ԱՆԵՏԻԵՆԱ Իեռ. 060 271117 Հաշվապահություն (գովազդ) Իեռ. 582960, 060 271112 Լրագրողների սենեակ Իեռ. 060 271118 Հաշվապահ. ծառայություն Իեռ. 060 271115 **Շարժական լրատվական ծառայություն** Իեռ. 060 271114, 010 529353 Հեռախոսակազմի ծառայություն «Ազգ» թերթի Թերթի միջոցով անդրազգային թէ մաս- նակի արտատպումները տրամադրվում են մասնակի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրու- թեան գրաւոր համաձայնութեան խոսիլ արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինա- կային իրաւունքի մասին օրէնքի: Նիւթերը չեն գրախօսուում ու չեն վերա- դարձուում: Գ. տարվ յորդաւծները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագ- րութիւնը դասախիստութեան չի կրում: «AZG» Weekly Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Հայաստանի Հանրապետության կոնգրեսի գլխավոր խորհրդի անդամներին

Գլխավոր խորհրդի հարգաբան անդամներ, Սիրով տեղեկացնում ենք, որ ս.թ. հոկտեմբերի 13-16-ը Հանա- խարհային հայկական կոնգրեսը եւ Ռուսաստանի հայերի միու- թյունը իրագործում են արդեն բարի ավանդույթ դարձած «Հա- մախարհային հայկական կոնգրեսի եւ Ռուսաստանի հայերի միության օրերը Հայաստանում եւ Արցախում» ամենամյա ծրագի- րը:

Ծրագրի նպատակն է Հայաստան-Սփյուռք, Սփյուռք-Սփյուռք կա- րգործի ամրապնդումը եւ զարգացումը՝ ի բարօրություն համայն հայության ու մեր հայրենիքի:

2015թ. Օրերի ծրագիրը նվիրված է «Ռուսաստանի հայերի միու- թյուն» համառուսաստանյան հասարակական կազմակերպու- թյան 15-ամյա հորելյանին, որի առթիվ կազմակերպվելու է տո- նական համերգ:

Հրավիրում ենք Ձեզ ներկա գտնվելու հանդիսավոր երեկոյին եւ տոնական համերգին, որը տեղի կունենա Արամ հաչատրյան հա- մերգարահում 2015թ. հոկտեմբերի 15-ին ժ.19.00:

Տոնները կարող եմ սահմալ մեր նոր գրասենյակից՝ Երեւան, Ար- գիսի 7 հասցեից (Մոսկվայի Տուն), մինչեւ հոկտեմբերի 12-ը: Հարգանքով

ՄԵՐՈՒ ԵՆՏԵՆՆԵՆ
Հանախարհային հայկական կոնգրեսի առաջին փոխնախագահի ռեֆերենտ, ծրագրերի համակարգող

«Super BIT». անասանափակ ինտերնետ, ներառյալ գերառագ փաթեթ, հեթվճարային բաժանորդների համար

Այժմ ԿիվաՍել-USU-ի հեթվճարային բաժանորդները եւս հնարա- վորություն ունեն ակտիվացնելու «Super BIT» ծառայությունը եւ ֆիսկալ լճարի դիմաց վայելելու անասանափակ ինտերնետի, ներառյալ օրական 150 ՄԲ գերառագ ինտերնետ փաթեթի ընձեռած հնարավորությունները:

Ծառայության սրամարման դայմաններ

	Գերառագ ինտերնետի փաթեթ	Անասանափակ արագություն գերառագ փաթեթը սպառելուց հետո	Կին (դրամ)	Ակտիվացման կոդ
Super BIT1	150 ՄԲ	256 Կբ/թվրկ	150	* 7 7 8 * 1 #

Մանրամասն տեղեկություններ սահմալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից կամ pda.mts.am բջջային կայքից, զանգահա- րել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հարողակցվել մեզ հետ «111 օնլայն» դորտալի միջոցով, կամ այցելել մեր սոլասարկման կենտրոններից որեւէ մեկը: Մեր նորություններին մատուցելու ծանոթ լինելու համար միացե՛ք մեզ Ֆեյսբուքում <https://www.facebook.com/VivaCellMTSofficialpage> :

Կազմակերպվում է Կահառուների հետ հանդիպում

Սույնով հայտնում ենք, որ «Թեղու» փակ բաժնետիրա- կան ընկերությունը (այսուհետ՝ ԸՆԿերություն) Թեղուի լեռնա- հարստացուցիչ կոմբինատի շի- նարարության եւ դրոյն-մոլիթ- դեմային համավայրի Կահա- գործման ծրագրի Կահառուների ներգրավման լույսի Երջանակ- ներում կազմակերպում է հան- դիպում ՀՀ Լոռու մարզի Թե- ղու, Ընող եւ այլ համայնքների (որոնց ներկայացուցիչները կա- րող են ԸՆԿերությունը դիտարկել որդես իրենց հնարավոր գործա- տու) մատակարար եւ ժամանակա- վոր ազգաբնակչության, գյու- դարդարանների, Լոռու մարզի- տարանի ներկայացուցիչների, ԸՆԿերության աշխատողների,

ԸՆԿերության գործունեության տարածում հայտնված անարժ գույքի միավորների նախկին սե- փականատերերի, հայաստա- նյան եւ միջազգային բնադա- ղանական հասարակական կազմակերպությունների, բնա- դադարության ոլորտի գիտա- հետազոտական հաստատույն- ների ներկայացուցիչների, բնա- դադարության մասնագետնե- րի, հասարակական ակտիվիս- տերի, ՋԼՄ- ներկայացուցիչների, դասնության եւ մակույթի հուճարճանների ուսումնասիրու- թյան եւ դադարության ոլոր- տում գործունեություն ծավալող անճանց եւ կազմակերպու- թյունների ներկայացուցիչների, Հայ Առաքելական եկեղեցու ներկայացուցիչների հետ:

Հանդիպումը տեղի կունենա 2015 թ. հոկտեմբերի 20-ին, ժա- մը 18:00-ին, ՀՀ Լոռու մարզի Ընող գյուղի մատակույթի տան դահլիճում:

Հանդիպման օրակարգում հե- տեյալ հարցեր են՝

1. Կահառուների հետ հանդի- րումների Երջանակներում բարճարցված հարցերի լուծման ուղղությամբ գործողությունները
2. Կահառուների ներգրավման լույսի չորրորդ խմբագրության նախագիծը
3. Սոցիալ-առողջադադարա- կան ազդեցության զնահա- ման հանրամատչելի սեղմագիրը
4. Այլ հարցեր:

ԸՆԿերություն՝ Երեւան, հան- ջյան 19 հասցեով գրասենյա- կում, Լոռու մարզի Ալավերդի

խաղալի ֆաղաբադեսարանում, Թեղու եւ Ընող գյուղերի գյու- դարդեսարաններում 2015 թ. հոկտեմբերի 5-ից Ոյնեմբերի 5-ը կբացվեն զրամցամատյաններ, որոնցում Կահառուները կարող են գրառել մեկնաբանություն- ներ, առաջարկություններ, նկա- տառումներ եւ այլ հարողագրու- թյուններ՝ հանդիպման օրակար- գում ներառված հարցերի վերա- բերյալ: Օրակարգում ներառված են այլ հարցերի վերաբերյալ հա- ղողագրություններ կարող եմ ու- դարկել նաեւ էլ. փոստով՝ pr@vallex.com հասցեով:

ԸՆԿերությունն ակնկալում է Կահառուների ակտիվ եւ կառու- ցողական մասնակցություն: Մանրամասների համար այցե- լել www.vm.am